

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2023-2030

Farma wiatrowa. Ścieki, Gmina Rawa Mazowiecka. Fot. Darek Piwowarski

- PROJEKT -

LIPIEC 2022 R.

Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030 została opracowana na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wśród Mieszkańców Gminy, materiałów źródłowych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, gminnych jednostek organizacyjnych oraz innych dysponentów danych i informacji przedmiotu. Odniesiono się do dokumentów nadrzędnych Województwa i Powiatu oraz dokumentów lokalnych i wewnętrznych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka. Strategia zawiera dane ze źródeł oficjalnych według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku, o ile nie uwzględniono innej daty, oraz dane własne pozyskane metodami jakościowymi.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	6
<u>UWARUNKOWANIA, WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY</u>	8
UWARUNKOWANIA I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII	8
WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	10
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA A ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ GMINY	24
ANALIZA SWOT GMINY	27
DRZEWO PROBLEMÓW	30
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	32
<u>ZAŁOŻENIA PLANISTYCZNE GMINY</u>	35
WIZJA I MISJA ROZWOJU	35
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY	36
PLAN ZADAŃ INWESTYCYJNYCH	38
ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2023- 2030 R. Z AKTUALNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE LOKALNYM, REGIONALNYM, KRAJOWYM I EUROPEJSKIM	52
<u>SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII</u>	58
REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA	58
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	60
<u>ZAŁĄCZNIK – DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA GMINY</u>	64

GMINA RAWA MAZOWIECKA

SIEDZIBA:

AL. KONSTYTUCJI 3 MAJA 32
96-200 RAWA MAZOWIECKA

Michał Michalik
Wójt

Paweł Jakubowski
Zastępca Wójta

Anna Jakubiak
Sekretarz

Marlena Rudzka
Skarbnik

Rada Gminy Rawa Mazowiecka

Kadencja 2018 - 2023

Skład osobowy

Katarzyna Klimek - Przewodnicząca Rady

Jerzy Król - Wiceprzewodniczący Rady

Sławomir Woszczyk - Wiceprzewodniczący Rady

Halina Kielan - Członek Rady

Halina Skoneczna - Członek Rady

Bożena Grzywka - Członek Rady

Kamila Bors - Członek Rady

Kazimierz Sujka - Członek Rady

Małgorzata Czajka - Członek Rady

Marcin Kaźmierczak - Członek Rady

Marek Wyderka - Członek Rady

Elżbieta Mikina - Członek Rady

Stanisław Chojewski - Członek Rady

Tadeusz Motylewski - Członek Rady

Wiesława Klimczak - Członek Rady

WSTĘP

Strukturę i kształt Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030 określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079.), która stanowi, że strategia rozwoju Gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy;
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
6. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań;
7. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
9. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Wskazana powyżej struktura znajduje odzwierciedlenie w niniejszym opracowaniu. Zgodnie z Art. 10f. 1.ustawy: Rada Gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju Gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto jednym z elementów wynikających ze zmian legislacyjnych jest wymóg podjęcia działań konsultacyjnych z interesariuszami zewnętrznymi w formie konsultacji horyzontalnych (m.in. sąsiednie Gminy) i wertykalnych: proces opiniowania Strategii w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa przez zarząd województwa (Art. 10f. 1-3.).

Strategia rozwoju Gminy prezentuje wizję i misję przedstawiając także pożądany scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument określa cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne projekty, grupy projektów w określonym przedziale czasowym. Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka obejmuje okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej do 2030 r. zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021 – 2027 włączając w to zasadę N + 3.

Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, województwa, powiatu oraz samej Gminy. Nowa rzeczywistość wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 sprawia, że samorządy już stoją przed trudnym wyzwaniem poprawy sytuacji po okresie przymusowego zamrożenia gospodarki.

Implementacja strategii wiąże się z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie strategiczne jest podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie Gminy oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na terenie Gminy. Niniejszy dokument stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny i innych m.in. Europejskiego Instrumentu Odbudowy, funduszy norweskich i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców Gminy;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie gminnym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Strategia powstała zgodnie z nowymi przepisami, 12 listopada 2020 r. weszła w życie nowelizacją Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – podstawowego aktu prawnego, który reguluje w Polsce politykę rozwoju. Uchwalona w lipcu 2020 roku nowela nadaje nowy kształt systemowi strategicznego zarządzania krajem i wprowadza

nowe instrumenty polityki regionalnej. Na szczeblu lokalnym potwierdzono praktykę opracowywania i uchwalania strategii rozwoju Gminy: wiele samorządów terytorialnych przygotowywało dotychczas strategie rozwoju, jednak nie były one osadzone w przepisach prawnych. Punktem wyjścia do prac nad strategią było opracowanie Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka. Jej zadaniem było scharakteryzowanie potencjału społeczno-ekonomicznego Gminy w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne. Diagnoza strategiczna jest kanwą do opracowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Uwarunkowania, wnioski z Diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej Gminy

Uwarunkowania i metodyka opracowania Strategii

Strategia jest najważniejszym dokumentem jednostki samorządu terytorialnego. To długofalowy plan określający generalny kierunek działania Gminy w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz metody i narzędzia jego wdrażania wraz z systemem monitorowania jego realizacji. Strategia jest wyznacznikiem decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze Gminy.

W pracach nad dokumentem został przyjęty mechanizm oparty na partycypacyjnym modelu budowy planów strategicznych. Oznacza to, że w do budowy Strategii zostali zaproszeni Mieszkańcy Gminy reprezentujący różne sektory aktywności społeczno-gospodarczej tj. sektor społeczny, gospodarczy i publiczny jak również pracownicy Urzędu Gminy, którzy posiadają merytoryczną wiedzę w zakresie realizacji zadań Gminy wynikających z ustawy o samorządzie terytorialnym.

Dzięki temu, niniejszy dokument stanowi z jednej strony - odzwierciedlenie opinii i wyrażanych potrzeb Mieszkańców, zaś z drugiej, dzięki doświadczeniu pracowników, wniosków z realizacji Strategii na lata 2016-2022 - zawiera cele i środki dopasowane do realnych możliwości samorządu Gminy Rawa Mazowiecka w połączeniu z szansami, jakie płyną z otoczenia.

Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka jest również odpowiedzią na zdiagnozowane wyzwania, przed jakimi stanie samorząd w najbliższym dziesięcioleciu.

Metodyka prac nad strategią

Prace nad strategią zostały podzielone na 5 etapów: diagnozę stanu, analizę strategiczną, redakcję właściwą, konsultacje oraz przyjęcie dokumentu do realizacji.

Etap I. Diagnoza stanu. Diagnoza ma za zadanie wskazywać główne trendy i potencjalne kierunki rozwoju w przyszłości. Ma również umożliwić podejmowanie

właściwych decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju Gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i instrumentów realizacyjnych, zdefiniowanie oczekiwanych rezultatów i wskaźników ich osiągnięcia, wskazanie obszarów strategicznej interwencji.

Etap ten miał charakter pracy badawczej i polegał na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat Gminy i jej otoczenia. Efektem tych prac jest diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna Gminy, która stanowi podstawę do dalszych prac nad strategią. W dokumencie opisano stan zasobów oraz tendencje rozwojowe zachodzące w sferze przestrzenno-przyrodniczej, społecznej, gospodarczo-finansowej.

Etap II. Analiza strategiczna. Bazą do przeprowadzenia analizy stanowiły głównie wyniki ankiet wypełnionych przez Mieszkańców, zebrane opinie oraz wywiady z pracownikami i władzami urzędu. Zrealizowane działania pozwoliły kolejno na:

- wprowadzenie i wstępne prace analityczne;
- omówienie metodyki procesu budowania strategii rozwoju metodą partycypacyjną;
- dokonanie przeglądu uwarunkowań mających wpływ na sytuację Gminy – zebranie opinii i spostrzeżeń;
- przeprowadzenie analizy SWOT;
- określenie wizji i misji Gminy;
- formułowanie celów w poszczególnych wyzwaniach;
- określenie założeń organizacyjnych dla poszczególnych projektów;

Wykonana analiza pozwala na weryfikację obecnego położenia społeczno-gospodarczego Gminy, dzięki czemu można określić najbardziej pożądany obraz przyszłości, czyli wizję rozwoju. Wizja jest obrazem przyszłości, którą samorząd chce wykreować, koncepcja przyszłości Gminy, która jest wspólna zarówno dla organów Gminy, jak i wszystkich podmiotów ją tworzących.

Na podstawie sprecyzowanej wizji możliwe stało się poszukiwanie misji rozwoju, określającej ideę i ogólny kierunek rozwoju Gminy oraz pośrednio dziedziny, którymi powinna się ona zajmować. Misja Gminy została wyraźnie sformułowana w kategoriach służenia społeczeństwu i pomnażania korzyści.

Etap III. Redakcja właściwa. Polegał on na opracowaniu treści strategii zgodnie z wymaganą przepisami prawa strukturą, ponadto opisano zgodność założeń z dokumentami strategicznymi poziomu regionalnego oraz określono procedury wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Należy pamiętać, że strategia w swojej ostatecznej wersji jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, wskazującym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata wydają się stwarzać najwięcej możliwości dla rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Rawa Mazowiecka. Strategia jest dokumentem, który w swoich założeniach musi podlegać aktualizacji, ewaluacji i monitoringowi, tak aby jej realizacja odpowiadała potrzebom Gminy i jej mieszkańców.

Etap IV. Konsultacje. Zaangażowanie społeczności lokalnych, organizacji i instytucji niemalże na każdym etapie budowania strategii sprawia, że jest ona dokumentem społecznie akceptowanym i tym samym zwiększa szanse jej realizacji. Etap ten polegał na zaangażowaniu wszystkich potencjalnych interesariuszy strategii w proces konsultacji dokumentu. Projekt strategii został przedłożony do konsultacji sąsiednim gminom, Urzędowi Marszałkowskiemu w Łodzi oraz Łódzkiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Łodzi. Ponadto wystąpiono o ustalenie zakresu przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko. W wyniku otrzymanych odpowiedzi, zweryfikowano zapisy oraz wprowadzono proponowane zmiany i uzupełnienia.

Etap V. Przyjęcie dokumentu do realizacji. Jest to ostatni etap związany z budową strategii. Rada Gminy, na mocy nadanych jej uprawnień, przyjęła dokument do realizacji. Oznacza to, że od tego momentu, strategia rozwoju Gminy staje się punktem wyjścia dla podejmowanych decyzji zarówno inwestycyjnych jak i finansowych.

Wnioski z diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej

Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej pokazało obszary, które należy wzmocnić, aby osiągnąć zakładane cele rozwojowe. Dokument ten zawiera również prognozy wynikające z danych Głównego Urzędu Statystycznego, które – dobrze wykorzystane - mogą być pozytywnym impulsem do dalszego rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka.

Diagnoza jest fundamentalnym dokumentem, na podstawie którego możliwe jest planowanie wizji rozwoju Gminy w perspektywie najbliższych lat. Przeprowadzona analiza pokazuje na jakim etapie rozwoju społeczno-gospodarczego znajduje się obecnie Gmina Rawa Mazowiecka, jakie działania i inwestycje w największym stopniu przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców, do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz do zbudowania wizerunku Gminy jako miejsca dobrego do zamieszkania na stałe. Poniżej omówiono najważniejsze czynniki mające wpływ na rozwój Gminy.

Uwarunkowania przestrzenne

Gmina Rawa Mazowiecka posiada dogodną lokalizację zarówno pod względem geograficznym, jak i komunikacyjnym.

Położenie w centrum Polski sprawia, że odległości od największych i zarazem strategicznych, z punktu widzenia realizacji „interesów” Gminy Rawa Mazowiecka, miast w regionie nie przekraczają 100 km zaś czas przejazdu nie przekracza 1,5 h. Jest to optymalna odległość zarówno dla Mieszkańców, inwestorów jak i turystów.

Lokalizacja geograficzna niejako „wymusza” stosowanie na jej terenie dogodnych, z punktu widzenia rozwoju Gminy, rozwiązań komunikacyjnych zarówno na szczeblu krajowym, jak i wojewódzkim czy powiatowym. Obszar Gminy przecinają bowiem dwie drogi krajowe o istotnym znaczeniu transportowym, trzy drogi wojewódzkie oraz

trzyście dróg powiatowych. Należy podkreślić, iż zarówno sieć dróg powiatowych jak i trzydzieści pięć dróg gminnych są bezpośrednio powiązane z drogami wyższego rzędu co dodatkowo zwiększa funkcjonalność połączeń drogowych na terenie Gminy.

Ponadto, takie usytuowanie głównych szlaków komunikacyjnych stanowi jeden z ważniejszych aspektów decydujących o lokalizacji inwestycji przez nowe firmy.

Dokonana diagnoza wskazuje na fakt niedostatecznego wykorzystania położenia geograficznego dla rozwoju gospodarczego Gminy.

Demografia

Analiza danych statystycznych na przestrzeni ostatnich lat pokazuje, że pomimo ujemnego przyrostu naturalnego, liczba mieszkańców utrzymuje się na zbliżonym poziomie i różnice w poszczególnych latach są praktycznie nieodczuwalne. Potwierdzają to również dane statystyczne salda migracji, które zarówno w poprzednich latach jak i w przyszłości są dodatnie.

Optymistyczne dla Gminy są również prognozy dotyczące przyrostu naturalnego w latach 2027-2030. Jeżeli prognozy się potwierdzą, najbliższe lata będą charakteryzować się dodatnim przyrostem naturalnym.

Ponadto, należy mieć na uwadze prognozowany w Polsce okres postępującej depopulacji kraju. Zgodnie z danymi GUS spośród 2477 gmin w Polsce spadek ludności do 2030 r. będzie miał miejsce aż w 1664. Większość gmin, dla których przewidywany jest duży spadek ludności (powyżej 10%) znajduje się na terenach tzw. „ściany wschodniej”. Zwiększenie atrakcyjności Gminy Rawa Mazowiecka zarówno jako miejsca do życia jak i miejsca przyjaznego inwestorom, może sprawić, że wzrost liczby ludności w perspektywie najbliższych lat stanie się faktem.

Dla rozwoju danej Gminy bardzo ważny jest stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W przypadku Gminy Rawa Mazowiecka przeważa liczba osób w wieku produkcyjnym. Jest to bardzo ważna informacja, ponieważ to w dużej mierze od aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej) zależy przyszłość danego obszaru. To od aktywności mieszkańców zależy również dalszy rozwój placówek edukacyjnych, sieci szlaków komunikacyjnych oraz miejsc integracji i rekreacji.

Gmina Rawa Mazowiecka staje przed wyzwaniem w jaki sposób z jednej strony zatrzymać mieszkańców oraz – z drugiej strony – jak zachęcić nowych mieszkańców, aby swoją przyszłość związali z tym obszarem. Tym bardziej, że szacunkowe prognozy GUS do roku 2030 wskazują, że Gmina Rawa Mazowiecka nie dość, że nie odczuje w istotny sposób problemu depopulacji, to zgodnie z przewidywaniami GUS, może odnotować znaczny wzrost liczby ludności.

Analiza dostępnych danych statystycznych ale też potrzeb wyrażanych przez mieszkańców daje odpowiedź, jakie inwestycje w pierwszej kolejności należy wykonać, aby Gmina miała szansę na zwiększenie liczby ludności.

Edukacja

Jak już wyżej wspomniano dostęp do placówek oświatowych, jakość ich wyposażenia oraz poziom kształcenia jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o wyborze miejsca zamieszkania w szczególności ludzi w wieku produkcyjnym, którzy szukają miejsca atrakcyjnego zarówno z punktu widzenia rozwoju zawodowego ale też zapewnienia jak najlepszego poziomu wykształcenia swoich dzieci.

W ocenie mieszkańców status istniejących placówek edukacyjnych jest na bardzo wysokim poziomie. Jest to efekt dużych nakładów finansowych poczynionych na przestrzeni kilku ostatnich lat oraz dotacji pozyskanych zarówno z budżetu UE jak i budżetu państwa. Szkoły, oprócz modernizacji samych obiektów zostały wyposażone w nowoczesne pracownie z innowacyjnymi narzędziami niezbędnymi do prowadzenia zajęć lekcyjnych. W najbliższych latach planowana jest modernizacja budynku szkoły w Starej Wojskiej, która jako jedyna ma niższy standard techniczno-lokalowy.

Jednakże standard szkół to nie wszystko. Rodzice zwracają przede wszystkim uwagę na jakość kształcenia, która wyraża się w wynikach egzaminów ośmioklasisty.

Analizując wyniki poszczególnych szkół z terenu Gminy Rawa Mazowiecka, niewątpliwie najlepsze osiągnięcia prezentują uczniowie ze szkoły podstawowej w Konopnicy, następnie uczniowie ze szkoły w Pukininie i Kurzeszynie. Najniższe wyniki osiągają uczniowie z matematyki i języka angielskiego, gdzie różnica między średnią w powiecie i województwie sięga nawet kilku punktów procentowych. Na wyniki egzaminów ma wpływ wiele czynników, w tym między innymi udział liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Niewątpliwie jest to jednak ważny sygnał dla władz samorządowych oraz dyrekcji szkół aby większą uwagę skupić na jakości kształcenia, szukając przede wszystkim przyczyny takiego poziomu wyników egzaminów.

W tym miejscu, po raz kolejny prawdziwe jest stwierdzenie, że Gmina Rawa Mazowiecka posiada dogodną lokalizację geograficzną i komunikacyjną, ponieważ dzięki temu, że jest zlokalizowana w centrum Polski, uczniowie, którzy zakończą edukację na poziomie podstawowym, mają szereg możliwości kontynuacji nauki w dużych ośrodkach miejskich co ułatwia im niezbyt daleka odległość z miejsca zamieszkania.

Co ciekawe ankietowani, w przeprowadzonym badaniu, dość dobrze ocenili poziom wykształcenia mieszkańców. Odpowiedź „średni” pojawiła się 97 razy, „dobry” – 56 razy zaś „zły” i „bardzo zły” – odpowiednio 12 i 6 razy.

Należy zauważyć, iż im wyższy poziom wykształcenia mieszkańców, tym ciekawsze projekty i inicjatywy mogą być realizowane na terenie Gminy jak również może mieć to bezpośredni wpływ na wzrost aktywności gospodarczej wśród mieszkańców, w tym również na nowe inwestycje w rozwój gospodarstw rolnych. Ponadto, mieszkańcy Gminy bardzo często są zatrudnieni w instytucjach publicznych lub

w prywatnych zakładach pracy wykorzystując swoją wiedzę, kompetencje i umiejętności na rzecz rozwoju tych organizacji.

Gospodarka i przedsiębiorczość

Analizując rozwój przedsiębiorczości na obszarze Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat widać wyraźny wzrost podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Średni wzrost rejestrowanych działalności gospodarczych wynosi ok. 5% w stosunku do roku poprzedniego.

Na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka przeważającą formą prowadzenia działalności gospodarczej są osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (646 podmiotów w 2021 roku), często o charakterze rodzinnym.

Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim tworzenie miejsc pracy dla mieszkańców. Na obszarze Gminy przeważają podmioty gospodarki narodowej zatrudniające pracowników w przedziale od 0 do 9 osób (759) oraz od 10 do 49 osób (739).

Szczegółowe analizy zawarte w opracowanej diagnozie pokazują, że zarówno w Polsce jak i na terenie Gminy Rawa Mazowiecka zamieszkują osoby przedsiębiorcze (dowodzi tego coroczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym znaczący wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą), jednakże nadal pojawia się problem braku wystarczającego wsparcia ze strony instytucji państwowych i samorządowych.

Jest to kolejne wyzwanie, z którym będzie mierzył się samorząd Gminy w najbliższych latach. Pozytywnym przykładem wsparcia dla przedsiębiorców może być Związek Przedsiębiorców i Pracodawców w Łodzi, który będzie realizował projekt, którego efektem końcowym ma być wypracowanie projektu „Kodeksu Dobrych Praktyk w zakresie dialogu społecznego z przedsiębiorcami”. Jest to pozytywny aspekt, ułatwiający współpracę z przedsiębiorcami, ponieważ pokazuje on, że taka sama potrzeba pojawiła się również po „drugiej stronie”.

Współpraca z przedsiębiorcami powinna również polegać na maksymalnym skracaniu drogi do pozyskiwania dotacji na wdrażanie innowacji w celu zwiększenia konkurencyjności, na ułatwianiu komunikacji między Instytucjami Otoczenia Biznesu a przedsiębiorstwami.

Rolnictwo

Rolnictwo jest główną gałęzią gospodarki na terenie Gminy Rawa Mazowiecka. Około 69% ogólnej powierzchni Gminy zajmują grunty pozostające w użytkowaniu gospodarstw rolnych.

Jednakże ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni 1- 5 ha. Taka sytuacja rzutuje na relatywnie niską towarowość rolnictwa, co z kolei wpływa na słabą kondycję ekonomiczną gospodarstw. Z tych też względów niezbędne jest tworzenie na

obszarach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem tj. w usługach, drobnym przetwórstwie oraz agroturystyce, która ma duże szanse rozwoju na terenie Gminy.

Konieczne wydają się także działania zmierzające do działań związanych z poprawą struktury obszarowej gospodarstw, zwiększaniem skali współpracy, wsparciem specjalizacji produkcji rolnej, zwiększeniem stopnia mechanizacji i automatyzacji w gospodarstwach, w tym wdrażanie modelu rolnictwa precyzyjnego, które przynosi korzyści zarówno dla samego gospodarstwa, jak i środowiska naturalnego. Rolnik ma możliwość maksymalnego wykorzystania potencjału pól i zwiększenia plonów oraz poprawy ich jakości. Przy tym posiada pełną kontrolę nad uprawami.

Rynek pracy i bezrobocie

Głównym źródłem dochodu gospodarstw domowych na terenie Gminy Rawa Mazowiecka jest rolnictwo (47,36%) w dalszej kolejności praca najemna (26,45%) a następnie emerytura/renta i pozarolnicza działalność gospodarcza (odpowiednio 13,13% i 7,03%).

Stopa bezrobocia na terenie Gminy jest poniżej bezrobocia rejestrowanego w Polsce wg danych GUS w kwietniu 2022 ten wskaźnik wyniósł 5,2%.

Bezrobocie dotyka przede wszystkim osoby młode, bez doświadczenia zawodowego oraz osoby w wieku przedemerytalnym. Gmina stara się skutecznie rozwiązywać problemy na rynku pracy na przykład poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji pracy osób bezrobotnych.

Od niemal dekady w gminie Rawa Mazowiecka odnotowywany jest spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne, jednak niepokojącym sygnałem jest wzrost liczby bezrobotnych odnotowany na koniec kwietnia 2022 r., który wynosił 125 osób (tj. wzrost o 11 osób w stosunku do roku 2021).

Ponadto, o ile w latach 2003-2013 odnotowywano większy udział mężczyzn wśród osób bezrobotnych¹, tak od 2018 roku widać tendencję przeciwną, gdzie to liczba kobiet zaczyna stanowić większy odsetek; potwierdzają to również dane z kwietnia 2022 r.

Na podstawie barometru zawodów dla powiatu rawskiego na rok 2021 największą szansę na znalezienie zatrudnienia mieli bezrobotni zarejestrowani w następujących grupach zawodów deficytowych takich jak: fizjoterapeuci i masażyści, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, lekarze, magazynierzy, ogrodnicy i sadownicy, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, pracownicy służb mundurowych, ratownicy medyczni oraz spawacze.

Wyzwaniem, przed którym stoi samorząd i które jednocześnie jest komplementarne dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy jest podniesienie jakości kapitału ludzkiego stanowiącego jeden z kluczowych elementów gospodarki

¹ Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

opartej na wiedzy i jednocześnie jest jednym z czynników warunkujących atrakcyjność rynku pracy.

Samorząd w tym celu będzie podejmował działania mające na celu wsparcie edukacji i wzrost kwalifikacji mieszkańców, w tym rozwój kompetencji kluczowych, które stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia i które jednocześnie ułatwiają przystosowanie się do szybko zmieniających się warunków życia.

Pomoc społeczna

Polityka pomocy społecznej w Gminie Rawa Mazowiecka ukierunkowana jest na podejmowanie różnorodnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ma na celu udzielenie im zarówno świadczeń jak i usług, które spowodują zmianę sytuacji społecznej i materialnej tych osób.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć tendencję malejącą w zakresie liczby rodzin korzystających ze wsparcia. Wyjątkiem był rok 2019, w którym pomocą społeczną objęte niemalże 85% więcej rodzin w stosunku do roku 2018.

Z analizy dostępnych danych wynika, że najwięcej rodzin korzysta z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz bezrobocia. W przypadku ostatniego czynnika, widać korelację między poziomem bezrobocia w gminie a liczbą rodzin korzystających z zasiłku.

Gmina realizuje następujące programy mające na celu wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021, Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022, Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2016 – 2022 jak również Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2025.

Dostępne w okresie 2021-2027 możliwości pozyskania dofinansowania pozwolą na wdrożenie dodatkowych mechanizmów wsparcia, dzięki któremu możliwe będzie włączenie społeczne osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami.

W okresie najbliższych lat, z uwagi na ujemny przyrost naturalny, Gmina będzie musiała zmierzyć się z problemem starzejącego się społeczeństwa. Jest to tendencja widoczna na obszarze całego województwa łódzkiego. W związku z powyższym należy podejmować działania z zakresu usług społecznych takich jak dzienne domy pomocy czy kluby seniora.

Mając na uwadze potrzebę rozwoju gospodarstw rolnych oraz dywersyfikację dochodów, należy podejmować działania wspierające ideę rolnictwa społecznego, które

jest innowacyjnym podejściem do rolnictwa, polegające na wprowadzaniu usług społecznych do funkcjonujących gospodarstw rolnych. Co istotne, świadczenie tych usług bazuje na zasobach i aktywnościach danego gospodarstwa. Jednym z przykładów inicjatyw prowadzonych w ramach rolnictwa społecznego są zagrody edukacyjne oraz gospodarstwa opiekuńcze.

Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka nie występują placówki opieki zdrowotnej. Mieszkańcy korzystają z pomocy 14 przychodni funkcjonujących na obszarze miasta Rawa Mazowiecka.

Leczenie szpitalne odbywa się w Szpitalu im. Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej. Placówka składa się z 5 oddziałów szpitalnych, bloku operacyjnego, izby przyjęć z salą obserwacyjną oraz działu anestezjologii. Szpital świadczy również usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej w Poradni Rejonowo – Specjalistycznej.

Od 2021 roku, Zarząd Powiatu Rawskiego przy współpracy (w tym pomocy finansowej) poszczególnych samorządów oraz wsparcia z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Rządowego Programu Polski Ład, prowadzi prace mające na celu rozbudowę obiektu w celu uruchomienia dodatkowych, nowoczesnych oddziałów leczniczych, z których będą mogli korzystać również mieszkańcy Gminy Rawa Mazowiecka.

„Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej” znalazła się na 4 miejscu wśród sześciu priorytetów wskazanych przez mieszkańców, w ankiecie dla potrzeb opracowania niniejszej Strategii, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju.

Konieczne zatem jest podjęcie szeregu działań w zakresie zwiększenia świadomości prozdrowotnej, promocji profilaktyki, poprawy jakości i dostępności do usług ochrony zdrowia. Jednym z kluczowych zadań jest wsparcie rozwoju Szpitala św. Ducha, który jest główną placówką medyczną, z której korzystają mieszkańcy Gminy.

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka funkcjonują dwa podmioty prowadzące działalność w zakresie upowszechniania i ochrony dóbr kultury tj. Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie oraz Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie.

Gminna Biblioteka cyklicznie włącza się w akcję „Narodowe Czytanie” oraz (wraz z filiami) organizowała wystawy książek bibliotecznych, lekcje biblioteczne, zajęcia komputerowe dla osób 60+, konkursy, spotkania z baśnią jak również przyjmowała wycieczki szkolne.

Dane udostępnione przez Bibliotekę świadczą o niskim poziomie czytelnictwa wśród mieszkańców Gminy co koresponduje z danymi Biblioteki Narodowej, ponieważ

wg. raportu tej instytucji, czytanie książek w miastach do 20 tys. mieszkańców deklarowało zaledwie 38% badanych.

Dane zawarte w przeprowadzonej diagnozie wskazują również, że z usług Biblioteki w największym stopniu korzystają dzieci i młodzież w wieku szkolnym, co spowodowane jest przede wszystkim koniecznością dostępu do lektur natomiast w późniejszych latach zainteresowanie wypożyczaniem książek znacznie spada.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie został powołany do życia w 2019 roku. Instytucja ta funkcjonuje w ramach wielopłaszczyznowej działalności kulturalnej opartej na współpracy z władzami Gminy Rawa Mazowiecka, Kołami Gospodyń Wiejskich, zespołami ludowymi, instytucjami kultury, szkołami podstawowymi, jednostkami OSP, stowarzyszeniami oraz liderami lokalnych społeczności. Wśród wielu podjętych i zrealizowanych inicjatyw można wymienić przede wszystkim: wydarzenia plenerowe, zajęcia stacjonarne, konkursy, akcje aktywizujące dzieci i młodzież, imprezy stacjonarne (spotkania, prelekcje, koncerty). W latach 2020-2021 GOK zorganizował ponad 30 inicjatyw angażując mieszkańców Gminy w różnych przedziałach wiekowych.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie w 2022 roku rozpoczął realizację projektu „Rawskie Inicjatywy Lokalne” we współpracy z Narodowym Centrum Kultury, którego celem jest poznanie potencjału i potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy, aby przygotować lepszą ofertę dla społeczności. W maju br. została opracowana diagnoza, która będzie podstawą do planowania kolejnych działań w zakresie kultury.

Zespoły ludowe. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka aktywnie działa pięć zespołów ludowych, które od wielu lat swoją działalnością pielęgnują i kultywują obrzędy i zwyczaje charakterystyczne dla tego regionu. Są to: Szkolny Zespół Ludowy Podchlebnicki, Ludowy Zespół Obrzędowy Wilkowianie, Zespół Ludowy „Wspomnienie”, Zespół „Linkowiacy” z Linkowa, Zespół „Pod Różą” z Wilkowic.

Sport i rekreacja. Aktywność fizyczna stanowi bardzo ważny element życia mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka. Świadczy o tym istnienie klubów sportowych, które od wielu lat aktywizują i integrują mieszkańców zachęcając do aktywności sportowej.

Aktualnie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka działają poniższe kluby sportowe: LUKS „Boguszyce”, GLKS SOBPOL Konopnica, GKS Korona Stary Dwór, LKS Start Pukinin, GLKS Wołucza.

Organizacje pozarządowe. Na terenie Gminy działają także organizacje pozarządowe, które również aktywnie uczestniczą w działaniach dotyczących krzewienia lokalnych tradycji, kultury, promocji dawnych zwyczajów i obyczajów ale również społecznej integracji.

Wśród organizacji pozarządowych wyróżniają się Koła Gospodyń Wiejskich, które na mocy przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich zyskały osobowość prawną oraz mogą ubiegać się o dotacje z Agencji Restrukturyzacji

i Modernizacji Rolnictwa. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka zarejestrowanych jest 16 KGW w miejscowościach: Boguszyce, Garłów, Huta Wałowska-Janolin, Julianów, Kurzeszyn, Konopnica, Matyldów, Rossocha, Pukinin, Stara Wojska, Wilkowice, Wołucza, Niwna, Pasieka Wałowska, Podlas, Dziurdzioły.

Funkcjonowanie aktywnych KGW jest dużym wsparciem dla instytucji samorządowych takich jak Gminna Biblioteka Publiczna czy Gminny Ośrodek Kultury.

Ponadto, na terenie Gminy działa 21 organizacji społecznych, w tym 19 wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego. Są to: Ochotnicze Straże Pożarne w Linkowie, Starej Wojskiej, Wilkowicach, Kurzeszynie, Kaleniu, Niwnej, Wołuczy i Konopnicy oraz Fundacja Dwór Wilkowice, Fundacja - Schronisko Imienia Bożeny Wahl, Kółko Rolnicze w Pokrzywnej, Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej "Mały Obywatel", Stowarzyszenie Bądźmy Razem, Stowarzyszenie "INFANS", Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Rawki”, Stowarzyszenie Rozwoju Pukinina i Okolic, Stowarzyszenie Przyjaciele Pięknej Ziemi, Stowarzyszenie Oświatowo-Edukacyjno-Wychowawcze „Sowa”, Stowarzyszenie Cztery Dęby oraz „Zagroda pod Dębami” i „Stowarzyszenie Aktywnych Rawian”.

Działalność organizacji pozarządowych sprzyja budowaniu kapitału społecznego. Wspieranie trzeciego sektora oraz promowanie idei wolontariatu wpłynie na wzrost zaangażowania społecznego. Nie należy przy tym zapominać, iż wysoka jakość kapitału społecznego, jest również istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego.

Zdiagnozowanym problemem związanym z rozwojem aktywności społecznej jest wciąż niewystarczające zaplecze infrastrukturalne tj. świetlice, boiska czy miejsca rekreacji.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy działa 8 (wyżej wymienionych) jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Strażacy nie tylko gaszą pożary, ale również uczestniczą w likwidacji skutków kolizji drogowych, klęsk żywiołowych i innych zagrożeń. Bardzo często jednostki OSP współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich używając im swoich pomieszczeń oraz pomagając podczas organizowanych przez nie wydarzeń kulturalnych i integracyjnych.

Na terenie Gminy nie jest zlokalizowany żaden Komisariat Policji. Obszar Gminy jest obsługiwany przez dzielnicowego Komendy Powiatowej w Rawie Mazowieckiej.

W celu wzmocnienia poziomu bezpieczeństwa należy podejmować działania wspierające zakup odpowiedniego i nowoczesnego wyposażenia służb ratowniczych.

Potencjał przyrodniczy

Jednym z ważniejszych atutów Gminy Rawa Mazowiecka, oprócz geograficznego położenia w centrum Polski „między Łodzią a Warszawą” jest bogactwo przyrodnicze i malownicze krajobrazy oraz korzystne uwarunkowania klimatyczne.

Pod względem krajobrazowym, najbardziej atrakcyjna jest północna i południowo – zachodnia część Gminy. Obecność elementów środowiska naturalnego o wysokiej

wartości przyrodniczej zdecydowała o ustanowieniu na obszarze Gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody. Wśród najważniejszych i mających największe znaczenie dla potencjału przyrodniczego Gminy należy wskazać: rezerwat wodny „Rawka”, Bolimowsko – Radziejowski z doliną środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej Rawki, dziewięć pomników przyrody w Boguszycach, Kurzeszynie Starym, Julianowie, Konopnicy i Żydomicach oraz użytki ekologiczne w Podlasiu i Żydomicach.

O potencjale przyrodniczym danej Gminy stanowi także powierzchnia lasów, w przypadku Gminy wiejskiej Rawa Mazowiecka lasy koncentrują się głównie na południowych i wschodnich obrzeżach Gminy zajmując 19,48 % jej powierzchni.

Jednym ze strategicznych wyzwań, zdiagnozowanych również w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju poprzez kreowanie atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni, co będzie sprzyjało rozwojowi gospodarczemu i poprawie jakości życia mieszkańców, przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów środowiska naturalnego.

Walory przyrodnicze, obok dogodnego położenia geograficznego, stanowią duży i nadal niewykorzystany potencjał do rozwoju sportu, turystyki i rekreacji.

Potencjał kulturowy

Wśród najciekawszych i najważniejszych, z punktu widzenia wartości historycznej, obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków na terenie Gminy należy wymienić: zespół sakralny w Boguszycach składający się z kościoła p.w. św. Stanisława Biskupa, dzwonnicy i cmentarza przykościelnego, Zespół sakralny w Kurzeszynie - kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski i plebanię, cmentarz rzymsko- katolicki (część zachodnia) w Kurzeszynie, zespół dworsko- parkowy w Wilkowicach, kolejkę wąskotorową, dwór drewniany ze spichlerzem i parkiem przydworskim w Starych Bylinach, zespół zieleni w Konopnicy, grodzisko pierścieniowe w Kurzeszynie oraz kapliczkę przydrożną w miejscowości Podlas.

Mieszkańcy są świadomi potencjału przyrodniczego i kulturowego Gminy, w której mieszkają. Na pytanie w ankiecie o wskazanie kluczowych elementów, z których Gmina może być dumna, „zabytki” zajęły trzecie miejsce uzyskując 56 głosów, zaś „walory przyrodnicze” i „dziedzictwo kulturowe” odpowiednio piąte i szóste miejsce zyskując 30 i 23 głosy.

Jest to kolejny potencjał, nie do końca wykorzystany w promocji turystycznej Gminy Rawa Mazowiecka.

Infrastruktura drogowa

Gmina posiada korzystny układ komunikacyjny o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Stan dróg w gminie, mimo znacznego zwiększenia w ostatnich dwóch latach nakładu finansowego na ich remont i modernizację, nadal nie zapewnia

mieszkańcom sprawnej komunikacji i bezpieczeństwa na poziomie XXI wieku, w wielu miejscach brakuje chodników oraz oświetlenia ulicznego.

Badania przeprowadzone wśród mieszkańców wskazują na coraz lepszy stan istniejących trzydziestu pięciu dróg gminnych, jednakże ten obszar był jednocześnie najczęściej wskazywanym jako wymagający pilnej interwencji ze strony władz Gminy.

Na pierwszych trzech miejscach znalazły się inwestycje związane z infrastrukturą drogową tj. drogi (107 głosów), chodniki (50) i ścieżki rowerowe (17). W przypadku tych ostatnich, według danych GUS, w 2021 roku na terenie Gminy łączna długość dróg dla rowerów ogółem wynosiła 2,2 km.

Gmina nie ma dostępu do stacji kolejowej (najbliższe stacje zlokalizowane są w Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim) zatem komunikacja zbiorowa na jej terenie odbywa się głównie autobusami. Mieszkańcy Gminy do miasta Rawa Mazowiecka gdzie zlokalizowana jest siedziba Gminy i siedziba starostwa mogą dojechać transportem zbiorowym – autobusem, busem - korzystając z oferty różnych przewoźników lub samochodem prywatnym.

Układ drogowy Gminy tworzą drogi publiczne: gminne, powiatowe oraz drogi krajowe. Ponadto na obszarze Gminy występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Sieć kanalizacyjna w Gminie Rawa Mazowiecka jest słabo rozwinięta. Na terenie Gminy gospodarka ściekowa nadal opiera się głównie na szambach przyzagrodowych. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka funkcjonuje Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Kurzeszynie, do której odprowadzane są ścieki z terenów objętych siecią kanalizacyjną: Kurzeszyn – Rossocha - Rogówiec. Ścieki z kanalizacji Konopnica – Żydomice odprowadzane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ścieki z terenu Gminy nie objętego dotąd siecią kanalizacyjną gromadzone są w przydomowych zbiornikach i wywożone do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ponadto, na terenie Gminy działają dwie oczyszczalnie zakładowe: przy dawnym Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Rossocha Sp. z o.o. oraz PPHU „Sob-Pol” w Konopnicy.

Na terenie Gminy brak jest kanałowych systemów odprowadzania wód opadowych. Wody opadowe spływają powierzchniowo do lokalnych cieków i rowów przydrożnych, a następnie do strumieni i rzek. Nie przewiduje się zmian w odprowadzaniu wód opadowych.

Rozbudowa sieci kanalizacji powinna być jednym z priorytetów samorządu gminnego na najbliższe lata. Potwierdzają to również opinie mieszkańców wyrażone w przeprowadzonym badaniu ankietowym. W odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny dostępu do sieci kanalizacji 45 osób wybrało odpowiedź „średni”, 50 – „zły”

a 31 – „bardzo zły” z kolei 45 osób uważa, że dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej jest „dobry” a tylko 4 – „bardzo dobry”.

Analiza danych dostępnych w GUS pokazuje, że każdego roku następuje powolny wzrost liczby przyłączy do sieci kanalizacji i liczby osób korzystających z kanalizacji, jednakże mając na uwadze liczbę mieszkańców Gminy jest to nadal znikoma wartość.

Z danych zawartych w raporcie o stanie Gminy za rok 2021 wynika, że niemalże po pięciu latach, wzrosła długość sieci kanalizacji sanitarnej. Według danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, w 2021 roku, długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 16,1 km, natomiast liczba przyłączy wzrosła do 210.

Podstawą zaopatrzenia w wodę obszaru Gminy są ujęcia wody głównie warstw czwartorzędowych zasilanych wodami zasobów wód podziemnych rz. Rawki. Na cele produkcyjne wykorzystuje się około 10% ujmowanej wody podziemnej. Woda jest wykorzystywana w większości przypadków do przetwórstwa spożywczego.

Stopień zwodociągowania terenu Gminy wynosi ponad 99%, jednakże stan techniczny niektórych odcinków wodociągów wymaga poprawy. Dotychczas nie zwodociągowane są tylko pojedyncze siedliska rozproszonej zabudowy zagrodowej, co wymaga uzupełnienia w najbliższych latach.

Gospodarka odpadami

Analiza danych Głównego Urzędu Statystycznego pokazuje, że każdego roku na terenie Gminy wzrasta liczba wyprodukowanych śmieci. Odpady komunalne na terenie Gminy powstają przede wszystkim w sektorze gospodarstw domowych oraz w obiektach infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, tereny zielone - cmentarze, ulice i place, placówki kulturalne i oświatowe, obiekty administracji publicznej, inne instytucje posiadające część socjalno-biurową.

Gospodarka odpadami z sektora komunalno- bytowego prowadzona jest w ramach zbiórki odpadów stałych zmieszanych oraz selektywnej zbiórki odpadów typu workowego. Szczegółowe zasady gospodarowania odpadami reguluje uchwała Rady Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi,

Na terenie Gminy, w miejscowości Pukinin zlokalizowane jest miejskie składowisko odpadów komunalnych, na które trafiają odpady m.in. z terenu Gminy Rawa Mazowiecka. Właścicielem składowiska jest Miasto Rawa Mazowiecka z siedzibą w Rawie Mazowieckiej.

Nadal wyzwaniem pozostaje niski poziom efektywności systemów selektywnego zbierania odpadów jak również niska skuteczność usuwania odpadów azbestowych, która wynika ze zbyt dużych kosztów odtworzenia pokryć dachowych po demontażu eternitu.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzenie terenu Gminy Rawa Mazowiecka w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Oddział w Warszawie. Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym w zasięgu terytorialnym Gminy Rawa Mazowiecka jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź – Teren, Rejon Energetyczny Żyrardów, wchodząca w skład Grupy Energetycznej – PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

Istniejąca sieć elektroenergetyczna w pełni pokrywa potrzeby zasilania w energię elektryczną wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy – dostęp do energii elektrycznej jest powszechny dla każdego mieszkańca.

Odnawialne źródła energii. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka, energia ze źródeł odnawialnych obejmuje przede wszystkim energię wiatru oraz energię słońca. Energia z pozostałych źródeł praktycznie nie jest wykorzystywana. Możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza w sytuacji konieczności posadowienia większych instalacji OZE (np. siłownia wiatrowa, elektrownia wodna) są dość ograniczone z uwagi na obecność wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody.

W gminie funkcjonują pojedyncze instalacje solarne pracujące na potrzeby ciepłej wody użytkowej w obiektach, w których są zamontowane (budynki mieszkalne osób prywatnych). Wykorzystanie energii słonecznej w gminie, podobnie jak w całym kraju, ma charakter rozwojowy. Instalacje fotowoltaiczne zamontowane są również w części budynków gminnych m.in. GOK w Matyldowie i świetlicy integracyjno-kulturalnej w Przewodowicach.

W miejscowości Ścieki znajduje się farma wiatrowa złożona z 11 turbin wiatrowych o mocy 2 MW każda. Ilość energii wytworzonej przez elektrownię wiatrową zależy m.in. od zainstalowanej mocy, efektywności i warunków wiatrowych w miejscu lokalizacji.

W obliczu zachodzących zmian klimatycznych oraz zobowiązań Polski w zakresie obniżenia do 2030 roku udziału węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej, dużym wyzwaniem, zarówno dla Gminy Rawa Mazowiecka, jak i całego województwa będzie ograniczenie produkcji energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych.

Coraz większego znaczenia zaczyna nabierać energia fotowoltaiczna, wielkopowierzchniowa i prosumencka. Mając na uwadze fakt, iż na terenie Gminy przeważają gleby słabej jakości, warto rozważyć promocję instalacji fotowoltaicznych.

Zaopatrzenie w ciepło

Podstawą gospodarki cieplnej na terenie Gminy jest zatem infrastruktura ciepłownicza oparta na indywidualnych źródłach ciepła eksploatowanych przez ich właścicieli wyłącznie na własne potrzeby oraz piecowy system ogrzewania pomieszczeń.

Indywidualne systemy ciepłownicze bazują głównie na paliwach stałych (paliwa węglowe). Paliwa czystsze ekologicznie (gaz ziemny, olej opałowy) wykorzystywane są w mniejszym stopniu z uwagi na zbyt wysokie ceny tych paliw dla większości

mieszkańców. Biomasa (głównie drewno) spalana jest przeważnie łącznie z paliwem konwencjonalnym.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka energia ciepła wykorzystywana jest do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym, do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych, na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c.w.u., technologia) oraz do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u. oraz na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach, obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Indywidualne systemy grzewcze są źródłem znacznej emisji substancji wpływających negatywnie na zdrowie człowieka i środowisko przyrodnicze (m.in. CO₂, SO₂, NO_x, pyły, zanieczyszczenia organiczne itd.). Sytuacja ta jest wynikiem stosowania niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz spalania paliw złej jakości (zasiarczony, niskokaloryczny węgiel, muły węglowe czy też odpady z gospodarstw domowych).

Wyzwaniem, przed jakim stoi Gmina w najbliższych latach jest ograniczenie emisji powierzchniowej w tym m.in. termomodernizacje, wymiana źródeł ciepła na proekologiczne.

Infrastruktura gazowa

Aktualnie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka infrastruktura gazownicza jest słabo rozwinięta. Według danych GUS, w 2020 roku długość sieci gazowej średniego ciśnienia wynosiła 17,28 km, funkcjonowało 81 przyłączy do budynków mieszkalnych, zaś ludność korzystająca z sieci gazowej liczyła 308 osób.

Pomimo trwającej rozbudowy sieci gazowych, na terenie Gminy nadal jest niski stopień zgasyfikowania co powoduje, że głównym nośnikiem energii do celów socjalno-bytowych (głównie przygotowania posiłków oraz ciepłej wody użytkowej) jest gaz ciekły propan – butan.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie Rawa Mazowiecka istnieje dogodny dostęp do sieci telefonii stacjonarnej i komórkowej. Na terenie Gminy znajduje się kilka masztów telefonii komórkowych. Istniejąca sieć pozwala na sprawną realizację połączeń telefonicznych, internetowych i faksowych. Dostęp do Internetu posiada większość gospodarstw w gminie. Różnice polegają na rodzaju dostawcy, sposobie dostępu do Internetu, jego prędkości, jakości połączenia oraz cenach. Mieszkańcy Gminy korzystają z różnych form dostępu do sieci tj. Internet mobilny (bezprzewodowy) oferowany przez operatorów sieci komórkowych, dostęp stacjonarny realizowany po linii telefonicznej, Internet wraz z telewizją satelitarną oraz dostęp do Internetu radiowego.

Z kolei Infrastrukturę światłowodową na terenie Gminy budują podmioty prywatne. Największymi operatorami działającymi w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa jest NEXERA Holding Sp. z o.o. oraz Itv Media sp z o.o. Celem Programu

Operacyjnego jest zlikwidowanie „białych plam” na mapie dostępu do szybkiego Internetu.

Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej na terenie Gminy jest bardzo istotna z uwagi na postępujący proces cyfryzacji, rozwój Internetu i społeczeństwa informacyjnego. Należy mieć na uwadze fakt, iż dostępność i jakość technologii cyfrowych warunkuje zarówno poziom życia mieszkańców, jak i sprawne funkcjonowanie i rozwój gospodarki. W obliczu rozwoju rolnictwa w kierunku modelu rolnictwa precyzyjnego, dostęp do infrastruktury będzie jednym z czynników decydujących o rozwoju tego systemu gospodarowania.

Inwestycje zrealizowane w Gminie

W latach 2020-2021 zrealizowano szereg inwestycji i działań mających na celu przede wszystkim poprawę jakości życia mieszkańców ale również zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru Gminy. Wśród najważniejszych należy wskazać remonty dróg, modernizację infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, modernizację oświetlenia ulicznego, inwestycje w budynki użyteczności publicznej takie jak świetlice, strażnice OSP czy placówki edukacyjne.

Mając na uwadze zapisy ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 r. oraz niektórych innych ustaw, do końca 2023 r. będą realizowane projekty z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014 - 2020. Gmina dla potrzeb realizacji polityki rozwoju regionalnego oraz możliwości aplikowania o fundusze strukturalne Unii Europejskiej przygotowała dokumenty planistyczne, które były podstawą aplikowania o środki europejskie. Przygotowany wówczas dokument w postaci Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016 – 2022 zawiera cele strategiczne oraz projekty inwestycyjne i społeczne. W obszarze przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną, poprawie efektywności energetycznej ważną rolę odgrywał opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej.

Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej, określona w przedziale lat 2021-2027 to czas nowych wyzwań i realizacji nowych zamierzeń inwestycyjnych przez gminę. Gmina Rawa Mazowiecka, wzorem ubiegłych lat, zamierza efektywnie wykorzystać przewidywane środki zewnętrzne oraz wsparcie z budżetu państwa w ramach przygotowywanych programów rządowych.

Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa a zakres planowanych działań Gminy

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w województwie łódzkim

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub

potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii Województwa Łódzkiego 2030 wskazano OSI dwojakiego rodzaju: krajowe oraz regionalne².

Celem terytorializacji Strategii jest m.in. ukierunkowanie interwencji na obszary wymagające szczególnego wsparcia i wskazanie dla nich najistotniejszych działań, których podjęcie najmocniej przyczyni się do rozwiązywania problemów oraz aktywowania endogenicznych potencjałów. Jest to działanie racjonalizujące wydatkowanie środków finansowych, kierujące je do miejsc, w których są one najpotrzebniejsze i przyniosą największy pozytywny efekt. W ten sposób terytorializacja zapisów Strategii jest odpowiedzią na dysproporcje rozwojowe i przyczyni się do ich zmniejszenia. Uwzględnia również odmienne potrzeby i funkcje miast oraz obszarów wiejskich.³

Gmina Rawa Mazowiecka jest objęta **Obszarem Zielonej gospodarki**, jako obszar walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych. Objęcie Gminy tym obszarem w dużym stopniu determinuje zakres i kierunki działań samorządu mające na celu rozwój gospodarczy Gminy, wzmocnienie kapitału ludzkiego oraz stworzenie atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni gwarantującej zarówno ochronę środowiska, jak i wielofunkcyjny rozwój obszaru Gminy.

Obszar zielonej gospodarki obejmuje 94 Gminy położone poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi, z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą oraz predysponowane do rozwoju turystyki ze względu na potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego (doliny rzek, obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo), dziedzictwa kulturowego (obszary i obiekty zabytkowe) jak również zagospodarowanie turystyczne.

² www.strategia.lodzkie.pl

³ Tamże

W Gminach, w których potencjał rolnictwa jest wysoki, grunty rolne powinny być chronione, a wiodąca funkcja rozwijana. Istotne będą działania związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, w tym m.in. właściwym doбором upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystaniem potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalnym stosowaniem nawożenia i środków ochrony roślin. W zakresie zwiększania opłacalności produkcji rolnej istotne będzie polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk. Ważnym kierunkiem działań będzie wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego. Na obszarze gmin położonych w sąsiedztwie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo wskazaniem dla gospodarowania będzie system rolnictwa zrównoważonego, produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej.

Istotne będzie również wspieranie działań umożliwiających dywersyfikację gospodarczą tych obszarów związanych m.in. z rozwojem turystyki aktywnej, wspieraniem bazy turystycznej (w tym ekoturystyki i agroturystyki), rozbudową szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, kreowaniem marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne, budowaniem zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz kultywowaniu tradycji, wykreowaniem wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa.

Zarówno dla rozwoju funkcji rolniczej, jak i turystycznej ważne będą działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Wymagać to będzie interwencji z zakresu m.in. zwiększania zdolności retencyjnych zlewni (m.in. wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, budowy i modernizacji zbiorników wodnych, rozwoju systemów melioracyjnych, odtwarzania oczek wodnych i mokradeł) oraz rozwiązań ukierunkowanych na ochronę środowiska (m.in. poprawę czystości wód, w tym tworzenie wysokoefektywnych stref ekotonowych, renaturalizację siedlisk i cieków wodnych, zwiększanie powierzchni obszarów objętych ochroną prawną), a także inwestycji w infrastrukturę przeciwwązrożeń (m.in. przeciwpowodziową, przeciwpożarową).

Ważną rolę w Obszarze Zielonej Gospodarki odgrywać będą miasta – ośrodki wsparcia dla funkcji rozwijanych na terenach wiejskich.⁴

⁴ Tamże

Analiza SWOT Gminy

Jest to jednocześnie jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Nazwa SWOT pochodzi angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia). Ocena zarówno wewnętrznych oraz zewnętrznych czynników mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, stanowi użyteczne narzędzie prowadzące do dokonania analizy zasobów i otoczenia Gminy oraz określenia priorytetów rozwoju. W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się atuty i słabe strony jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ, a szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne, znajdujące się w otoczeniu bliższym i dalszym Gminy.

27 | Strona

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dogodna lokalizacja w centrum Polski w niedalekiej odległości od największych miast w regionie	Duże natężenie ruchu na drogach gminnych
Dobry układ komunikacyjny, w tym sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych	Zły stan nawierzchni dróg w wielu częściach Gminy (również powiatowych)
Rosnąca liczba inwestycji z zakresu poprawy infrastruktury drogowej	Brak chodników i ścieżek rowerowych
Utrzymywanie się liczby ludności na stałym poziomie	Brak miejsc opieki dla dzieci w wieku do 3 lat oraz osób o ograniczonej samodzielności
Przewaga ludności w wieku produkcyjnym	Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
Utrzymujące się dodatnie saldo migracji	Brak atrakcyjnych ofert pracy poza rolnictwem
Coraz lepiej wyposażone, nowoczesne szkoły	Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci
Wysoki poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Brak instytucjonalnego wsparcia dla przedsiębiorców
Duża powierzchnia terenów inwestycyjnych	Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych
Silne tradycje rolnicze	Rozdrobnienie gospodarstw
Korzystne warunki klimatyczne dla upraw rolnych	Niskiej jakości gleby
Otwartość mieszkańców na innowacje i modernizację gospodarstw rolnych	Niska opłacalność produkcji
Stały wzrost liczby osób pracujących	Niedostosowanie kierunków kształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy (praca poniżej kwalifikacji)
Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (stałe zmniejszenie liczby rodzin objętych wsparciem)	Brak mieszkań komunalnych i socjalnych
Aktywność Gminnego Ośrodka Kultury	Specyficzne położenie obszaru Gminy – wokół miasta Rawa Mazowiecka, co utrudnia prowadzenie działań kulturalnych
Funkcjonowanie Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z filiami	Niewykorzystany potencjał możliwości współpracy z Ośrodkiem Kultury
Wspieranie i kultywowanie lokalnych tradycji i kultury	Brak marki lokalnej Gminy Rawa Mazowiecka
Działalność zespołów ludowych	Wymagająca wzbogacenia oferta kulturalna dedykowana różnych grupom wiekowym
Działalność Kół Gospodyń Wiejskich	Brak produktu lokalnego
Działalność klubów sportowych	Mała liczba boisk sportowych
Działalność Ochotniczych Straży Pożarnych	Słabej jakości sprzęt pożarniczy w części jednostek
Działalność organizacji pozarządowych (stowarzyszeń, fundacji)	Niewystarczająca liczba miejsc integracji i spotkań mieszkańców
Poprawiająca się estetyka przestrzeni publicznej	Wymagające zagospodarowania centra miejscowości

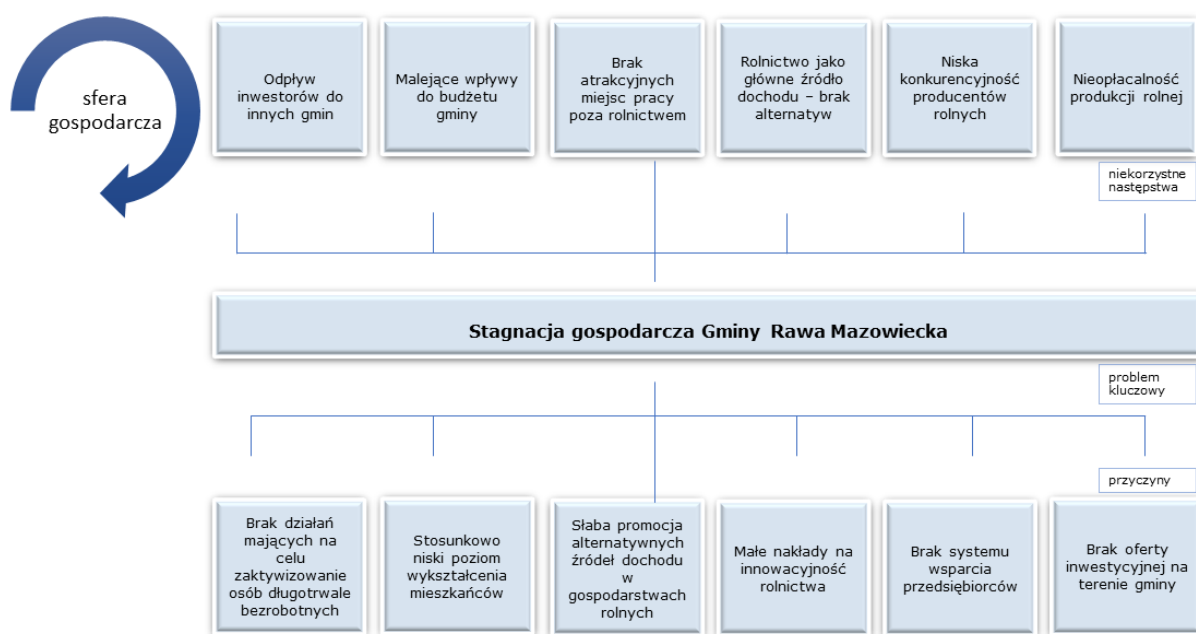
Występowanie rzek, bliskość sztucznych zbiorników wodnych	Zanieczyszczenie środowiska w gminie, brak dbałości o środowisko – wyrzucanie śmieci
Bogactwo obszarów chronionych i cennych obiektów zabytkowych	Słabo wykorzystany potencjał pod względem turystycznym (brak promocji, podmiotów gospodarczych świadczących usługi turystyczne)
Coraz większa świadomość ekologiczna mieszkańców	Wciąż mała liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
Realizacja inwestycji poprawiających efektywność energetyczną	Wymagający remontów, w tym termomodernizacji stan budynków użyteczności publicznej
Wysoki poziom zwodociągowania Gminy	Wymagające modernizacji odcinki wodociągów wraz ze stacjami uzdatniania wody
Rosnąca liczba inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej	Wymagająca rozbudowy kanalizacja sanitarna wraz z oczyszczalnią
Dobry stan linii energetycznych	Niewystarczająca liczba instalacji wykorzystujących OZE i zmniejszających zużycie energii
Stabilna sytuacja finansowa Gminy	Rosnące koszty inwestycji
Rozszerzenie strefy przemysłowej na terenie Gminy	Wzrost natężenia ruchu samochodów ciężarowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwości pozyskania dofinansowania z budżetu Unii Europejskiej w latach 2014-2022 (w tym Krajowego Planu Odbudowy)	Spadające wpływy podatkowe, co powoduje deficyt budżetowy i brak środków na wkład własny
Możliwość pozyskania dofinansowania z budżetu państwa	Niestabilna sytuacja związana z wojną na Ukrainie
Rozwój turystyki w związku z budową marki Gminy	Zagrożenie lockdownem w związku z kolejnymi falami epidemii COVID-19
Wzrost zainteresowania nabywaniem działek rekreacyjnych	Rosnące koszty zakupu działek
Wzrost liczby mieszkańców w związku z depopulacją tzw. „ściany wschodniej”	Wysokie koszty tworzenia nowych miejsc pracy
Wsparcie i rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy	Skomplikowane i zmieniające się przepisy prawa podatkowego
Rozwój budownictwa jednorodzinnego	Rosnące koszty materiałów budowlanych
Ułatwienia proceduralne w bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych	Konkurencja cenowa ze strony sieci handlowych
Rozwój intensywnego rolnictwa na obszarach o korzystnych warunkach naturalnych, wprowadzenie nowych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej (rolnictwo ekologiczne, specjalistyczne)	Wzrost kosztów prowadzenia działalności rolniczej i związana z tym nieopłacalność
Rozwój przetwórstwa rolnego	Ryzyko zanieczyszczenia środowiska spowodowanego utylizacją odpadów
Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców	Migracja zarobkowa

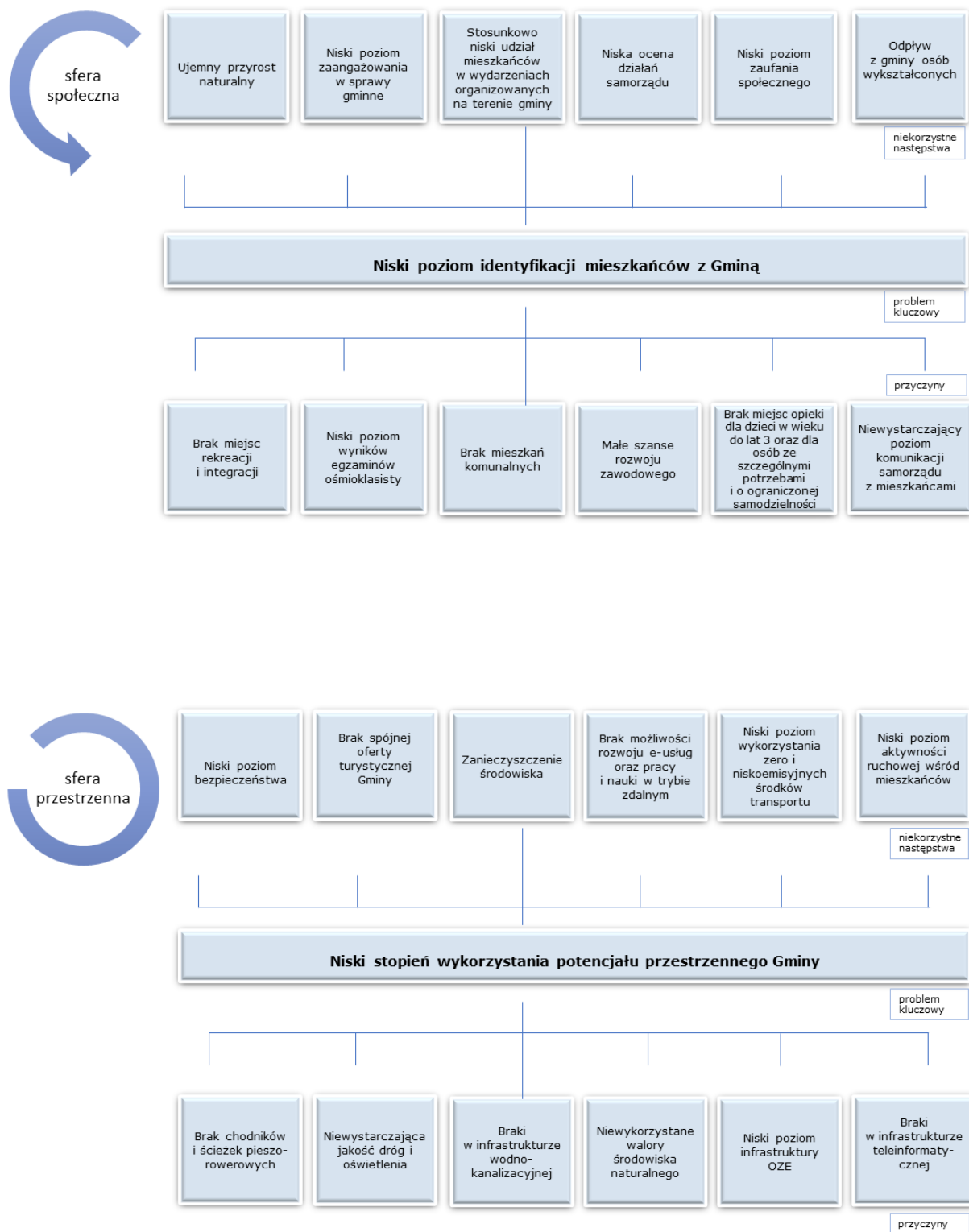
Rozwój województwa łódzkiego	Zmiany w planach strategicznych województwa
------------------------------	---

Drzewo problemów

Na podstawie powyższej analizy SWOT, przeprowadzonych badań ankietowych zarówno dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka jak również w związku z budową marki lokalnej Gminy oraz diagnozy strategicznej wyodrębniono kluczowe problemy, które stanowią bariery rozwojowe oraz znacząco wpływają na stagnację Gminy Rawa Mazowiecka.

Wyłoniono trzy główne problemy w sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej, stanowiące istotny obszar do poprawy i na tej podstawie sformułowano cele strategiczne i cele szczegółowe oraz kierunki działań do realizacji w Gminie Rawa Mazowiecka w okresie najbliższych lat.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Celem polityki przestrzennej Gminy jest podnoszenie standardów i warunków życia mieszkańców i sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych przez wykorzystywanie terytorialnych warunków rozwoju i przeciwdziałanie degradacji istniejących walorów.

Podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w Polsce są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzone na ich podstawie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka obowiązuje Studium przyjęte uchwałą Rady Gminy Rawa Mazowiecka w listopadzie 2013 roku. W chwili obecnej trwają prace nad sporządzeniem aktualizacji dokumentu.

Celem nadrzędnym rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka jest kształtowanie obszaru jako dynamicznie rozwijającego się, wielofunkcyjnego i zintegrowanego z ośrodkiem miejskim (pełniącego funkcję ośrodka usługowego dla obszaru Gminy skupiając większość obiektów usługowych):

- dbającego o wzrost poziomu życia mieszkańców,
- chroniącego wartości historyczne i przyrodnicze
- tworzącego sprzyjające warunki dla rozwoju przedsiębiorczości,
- tworzącego sprzyjające warunki dla rozwoju rekreacji,
- wspierającego rozwój szkolnictwa, kultury oraz sportu,
- otwartego na inwestorów.

Studium uwarunkowań uwzględnia ważniejsze sfery życia Gminy tj. ekonomiczne (m.in. rozwój lokalnego rynku pracy, nowych małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych), społeczne (m.in. zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania, zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę techniczną), przyrodnicze (m.in. zahamowanie procesów degradacji środowiska, ochronę zasobów będących podstawą rozwoju, poprawę zdrowotnych warunków życia mieszkańców, zachowanie wartości krajobrazowych, krajoznawczych i rekreacyjnych), kulturowe (m.in. zachowanie tożsamości kulturowej obszaru, zachowanie otwartych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu przyrodniczo-kulturowego) oraz przestrzenne (uporządkowanie struktury zabudowy Gminy oraz wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów)

Obrazem przestrzennego rozwoju Gminy, jest postępujące jego zagospodarowanie obiektami służącymi mieszkańcom do zamieszkania, wypoczynku, pracy i obsługi podstawowych potrzeb życiowych. Rozwój przestrzenny będzie się odbywał w sferze mieszkalnictwa i miejsc pracy. Dla tych sfer przyjmuje się poniższe kierunki rozwoju.

Kierunki rozwoju mieszkalnictwa.

- wypełnienie wolnych enklaw w ukształtowanych pasmach zabudowy zagrodowej z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej,
- przygotowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności,
- stosowanie zasady wyposażenia przygotowywanych terenów pod zabudowę co najmniej w drogi, sieci elektroenergetyczne i wodociągowe.

Kierunki rozwoju miejsc pracy:

w sferze produkcji rolniczej:

- ochrona strefy rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wspieranie procesu zwiększania wielkości gospodarstw rolnych,
- specjalizacja gospodarstw rolnych nastawionych na produkty przetwarzane w zakładach przetwórczych oraz produkty na rynek aglomeracji warszawskiej,
- zmniejszanie areału gruntów rolnych niskiej jakości poprzez ich zalesienie (rezygnacja z inwestowania rolniczego w terenach nie rekompensujących poniesionych nakładów),

w sferze produkcji nierolniczej:

- promowanie wolnych terenów w obszarach zabudowy dla realizacji obiektów produkcyjno-usługowych przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa i ochrony obiektów mieszkalnych,
- przygotowanie oferty w postaci terenów rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej w paśmie oddziaływania drogi ekspresowej z węzłami „Biała” w Rawie Mazowieckiej i Julianowie oraz w terenach dobrze skomunikowanych drogami wojewódzkimi i powiatowymi,

w sferze usług:

- utrzymanie zasady przemieszania w terenach zabudowy funkcji mieszkaniowej z obiektami usługowymi oraz nieuciążliwymi zakładami produkcyjno-usługowymi,
- promowanie terenów o dużych walorach krajobrazowych, pod rozwój funkcji obsługi turystycznej i rekreacyjnej w tym agroturystyki,
- promowanie realizacji usług o znaczeniu lokalnym⁶,

Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne (m.in. prawo lotnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym itp.), dla pozostałych terenów uchwalany jest fakultatywnie. Poważnym obciążeniem dla Gminy są koszty opracowania planów, a także ekonomiczne skutki ich uchwalenia. Problemem jest również stosunkowo

⁶ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rawa Mazowiecka

długi czas sporządzania planów. Uchwalenie miejscowego planu może wprowadzać ograniczenia możliwości zabudowy poszczególnych nieruchomości, z kolei zmiana warunków zagospodarowania konkretnych nieruchomości może być podstawą żądania od Gminy wykupu nieruchomości lub kierowania innych roszczeń odszkodowawczych ze strony właścicieli wobec Gminy.⁷

Plany miejscowe obejmują 99% obszaru Gminy Rawa Mazowiecka w jej granicach administracyjnych .

W nowej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego obszary wiejskie zostały wskazane jako istotne z punktu widzenia rozwoju województwa i zachowania tożsamości.

Zgodnie z zapisami ww. Strategii:

„Obszary wiejskie województwa łódzkiego prezentują bogate spektrum typów funkcjonalnych poczynszy od rolniczych gmin wiejskich skończywszy na Gminach o przemysłowym, usługowym bądź wielofunkcyjnym charakterze. Istnieje też znaczna liczba gmin, położonych głównie w sąsiedztwie średnich i dużych miast, mająca funkcje typowo mieszkaniowe. Pomimo tak dużej różnorodności posiadają one wspólny mianownik barier i problemów rozwojowych: są to różnego rodzaju problemy transportowe, poczynszy od braków w infrastrukturze komunikacyjnej na wykluczeniu z transportu publicznego skończywszy. Słabą stroną większości gmin wiejskich jest niski potencjał gospodarczy, którego wzmocnienie będzie wymagało wsparcia i modernizacji rolnictwa, rozwoju funkcji pozarolniczych, inwestycji w kapitał ludzki i społeczny. Kolejnym problemem gmin wiejskich jest stan środowiska naturalnego, w szczególności w zakresie niskiej jakości wód i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Negatywnym zjawiskiem, zwłaszcza w Gminach położonych w otoczeniu średnich i dużych miast, jest presja urbanizacyjna, której efektem jest chaos przestrzenny, rosnące koszty społeczne i niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej w stosunku do potrzeb rosnącej populacji. Wdrażanie modelu wielofunkcyjnego wsi będzie wiązało się z rozwijaniem branż komplementarnych dla rolnictwa bazujących na lokalnych zasobach. Ponadto zróżnicowanie działalności gospodarczej i wzrost liczby nowych podmiotów gospodarczych oferujących profesjonalne usługi naukowe i techniczne będą skorelowane ze wzrostem innowacyjności w rolnictwie oraz rozwojem nowych sektorów gospodarki specyficznych dla takich obszarów jak: biogospodarka, zielona gospodarka, OZE. W perspektywie najbliższych lat w związku z ekologizacją sektorów i branż w krajowej gospodarce oraz społeczną świadomością w zakresie ochrony środowiska wzrośnie zapotrzebowanie na produkty i usługi w sektorze zielonej gospodarki. Na obszarach wiejskich wzrośnie również zapotrzebowanie na świadczenie usług społecznych (opiekuńczych, terapeutycznych, integracyjnych) w efekcie starzejącego się społeczeństwa, co pozwoli

na urzeczywistnienie w praktyce idei rolnictwa społecznego oraz zwiększenie i dywersyfikację dochodów gospodarstw. Dużą rolę w realizacji tych celów odgrywać będzie zwiększenie dostępności transportowej obszarów wiejskich oraz likwidowanie deficytów w infrastrukturze telekomunikacyjnej i dostępie do Internetu. Ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy oraz konieczność poprawy jakości życia na wsi istotne będzie wdrażanie koncepcji Inteligentnych wsi (Smart Villages) – tj. nowej koncepcji w zakresie kształtowania polityki UE. **Idea Smart Villages** dotyczy różnych obszarów życia wsi i stwarza nowe możliwości, np. poprawy mobilności, rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, korzystania z szans, jakie daje biogospodarka i gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym krótkie łańcuchy dostaw żywności, energia odnawialna, Rolnictwo 4.0), zapewnienia wysokiej jakości edukacji i usług zdrowotnych lub zapobiegania wykluczeniu społecznemu”.⁸

Założenia planistyczne Gminy

Wizja i misja rozwoju

Wizja formułowana w ramach strategii, jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dążą samorząd i społeczność lokalna. Wizja rozwoju opisuje pożądany stan docelowy w perspektywie kilku najbliższych lat, w wyżej wskazanych, strategicznych wymiarach rozwoju, tj. gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Wizja odpowiada zamierzeniom i aspiracjom oraz oczekiwaniom, wynikającym z możliwości rozwoju i wykorzystania potencjału Gminy i regionu. Wizja Gminy nadaje kształt kierunkom działań władz, które to realizowane są poprzez wypełnianie celów operacyjnych i strategicznych.

Z kolei misja Gminy, jako nadrzędny cel jej funkcjonowania, jest krótkim, syntetycznym określeniem docelowego kierunku rozwoju ze sprecyzowaniem nadrzędnych wartości, które będą przestrzegane. Misja przybiera postać rozwiniętego zdania zapowiadającego ogólny trend rozwojowy, zgodny z oczekiwaniami wszystkich zainteresowanych podmiotów, a zwłaszcza mieszkańców danego obszaru.

W wyniku prac nad niniejszą strategią uzgodniono poniższe brzmienie wizji oraz misji Gminy Rawa Mazowiecka.

⁸ Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

WIZJA Gminy Rawa Mazowiecka:

Gmina Rawa Mazowiecka jest miejscem przyjaznym inwestorom, atrakcyjnym do zamieszkania z nowoczesną infrastrukturą techniczną. Miejscem, gdzie rozwój gospodarczy i społeczny jest zrównoważony z dbałością o zachowanie środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

MISJA Gminy Rawa Mazowiecka:

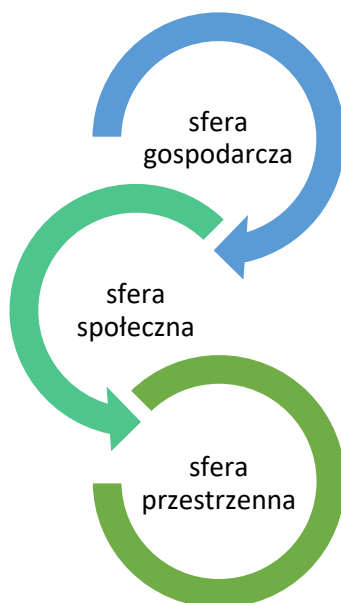
Misją Gminy Rawa Mazowiecka jest zrównoważony rozwój, w tym poprawa jakości życia mieszkańców, budowa i rozbudowa infrastruktury technicznej oraz stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do zamieszkania, wypoczynku i inwestowania.

Cele strategiczne rozwoju Gminy

Rozwój Gminy Rawa Mazowiecka do 2030 roku ukierunkowany został na zrównoważony rozwój w następujących sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Nie może być mowy o skutecznym rozwoju obszaru bez zachowania równowagi pomiędzy powyższymi obszarami.

Strategia określa najważniejsze kierunki rozwoju Gminy, będące odpowiedzią na zdiagnozowane główne problemy, bariery rozwojowe.

Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań zostały sformułowane na podstawie opracowanego wcześniej drzewa problemów (tj. problem główny został przekształcony na cel strategiczny, negatywne następstwa – na cel operacyjny, zaś przyczyny problemów posłużyły do określenia kierunków działań). Osiągnięcie założonych celów do roku 2030, będzie oznaczało spełnienie wizji rozwoju Gminy i wypełnienie założeń niniejszej Strategii.

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy kluczowe tj.

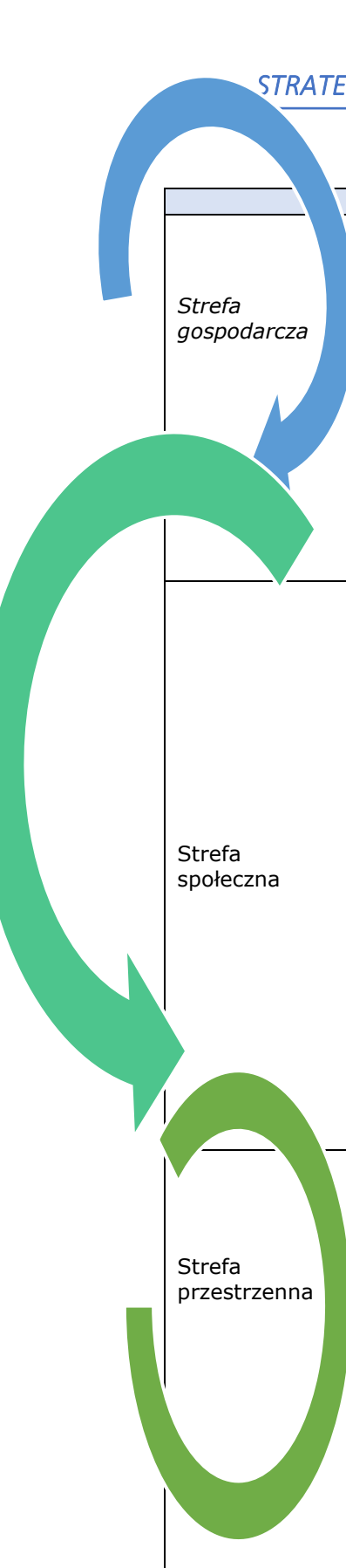
- I. Stagnacja gospodarcza Gminy Rawa Mazowiecka.
- II. Niski poziom identyfikacji mieszkańców z Gminą.
- III. Niski stopień wykorzystania potencjału przestrzennego Gminy.

wskazano trzy cele strategiczne tj.

- I. Konkurencyjna i odporna gospodarka Gminy Rawa Mazowiecka.
- II. Gmina Rawa Mazowiecka. Dobre miejsce do życia.
- III. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń Gminy Rawa Mazowiecka

To właśnie cele strategiczne wskazują zakres i kierunek niezbędnych działań, jakie należy podjąć w perspektywie do roku 2030 aby przy wykorzystaniu dostępnego potencjału, przewyżczeniu barier i wyzwań, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego osiągnąć zamierzony poziom rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka w kluczowych sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej.

Ponadto, w przypadku Gminy Rawa Mazowiecka, istotny wpływ na kształtowanie struktury celów rozwojowych na najbliższe lata jest również położenie na Obszarze Strategicznej Interwencji określonym w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego jako „Obszar Zielonej Gospodarki”.

	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
Strefa gospodarcza	1. Konkurencyjna i odporna gospodarka Gminy Rawa Mazowiecka	1.1. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjał Gminy	1.1.1. Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców 1.1.2. Stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej 1.1.3. Promocja specjalizacji produkcji w oparciu o lokalne zasoby 1.1.4. Zwiększenie udziału alternatywnych źródeł dochodu w gospodarstwach rolnych 1.1.5. Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo
Strefa społeczna	2. Gmina Rawa Mazowiecka. Dobre miejsce do życia	2.1. Wielowymiarowe wzmacnianie kapitału społecznego	2.1.1. Rozwój miejsc integracji społecznej 2.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej 2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej 2.1.4. Rozwój mieszkalnictwa komunalnego 2.1.5. Rozwój miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności 2.1.6. Wzmocnienie jakości edukacji w szkołach na terenie Gminy 2.1.7. Ochrona i wzmocnienie wartości dziedzictwa kulturowego 2.1.8. Budowa marki lokalnej Gminy
Strefa przestrzenna	3. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń Gminy Rawa Mazowiecka	3.1. Zrównoważony rozwój przestrzenny	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek pieszo-rowerowych 3.1.2. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków 3.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury teleinformatycznej 3.1.4. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych 3.1.5. Poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy

Plan zadań inwestycyjnych

Poniższe tabele zawierają zestawienie najpilniejszych do przeprowadzenia inwestycji na terenie Gminy Rawa Mazowiecka. Jak wyżej wspomniano, Strategia Rozwoju jest dokumentem „żywym”, podlegającym bieżącej aktualizacji i dostosowaniu do aktualnych, wcześniej nie dających się przewidzieć, potrzeb zarówno w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju przedsiębiorczości czy też ochrony środowiska. Dlatego też samorząd Gminy Rawa Mazowiecka, wsłuchując się w potrzeby wyrażane przez mieszkańców będzie podejmował starania o realizację przedsięwzięć nie ujętych w poniższym zestawieniu ale wpisujących się założone cele Strategii.

Zadania inwestycyjne „twarde”

Poprawa stanu technicznego dróg	
Odniesienie do celów	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek rowerowo pieszych
Uzasadnienie	Układ drogowy na terenie Gminy jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg lokalnych wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Poprawa stanu technicznego dróg przyczyni się również do uwolnienia terenów inwestycyjnych oraz rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Rawa Mazowiecka
Opis	Planowane są prace budowlane w zakresie przebudowy, remontu, modernizacji dróg gminnych mające na celu poprawę ich stanu technicznego.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego, Budżet Państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa ścieżek rowerowych, ciągów pieszych oraz pieszo-jezdných	
Odniesienie do celów	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek rowerowo pieszych
Uzasadnienie	Jazda na rowerze jest popularnym środkiem przemieszczania się po gminie, ale także coraz bardziej popularną formą rekreacji. Dlatego Gmina powinna realizować inwestycję w budowę ciągów pieszo – rowerowych, które zwiększą bezpieczeństwo użytkowników ruchu drogowego, wpłyną na większą atrakcyjność Gminy.
Opis	Planowana jest budowa ścieżek/ciągów pieszo - rowerowych, które będą łączyć miejscowości gminne, w tym miejsca atrakcyjnie turystycznie.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa chodników przy drogach gminnych i wewnętrznych	
Odniesienie do celów	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek rowerowo pieszych
Uzasadnienie	Jednym z aspektów mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym jest system chodników, dzięki któremu mieszkańcy mogą bezpiecznie poruszać się po drogach gminnych. Budowa chodników (obok zapewnienia innej infrastruktury technicznej), wpłynie znacząco na poprawę jakości życia, bezpieczeństwa publicznego, a także dostępności do różnorodnych form rekreacji.
Opis	W ramach realizacji zadania planuje się wykonanie robót budowlanych mających na celu budowę chodników przy drogach gminnych i wewnętrznych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa gminnego żłobka	
Odniesienie do celów	2.1.5. Rozwój miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności
Uzasadnienie	Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, jedną z grup wymagających dodatkowego wsparcia w wejściu na rynek pracy są osoby posiadające co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat. Zapewnienie opieki w żłobku ułatwi matkom powrót na rynek pracy lub/i podniesienie kwalifikacji zawodowych. Ponadto, budowa gminnego żłobka, była jednym z zadań wskazywanych przez mieszkańców do realizacji w najbliższych latach.
Opis	W ramach przewidzianych działań Gmina zakłada budowę nowego obiektu wraz z wyposażeniem oraz stworzenie dodatkowych miejsc pracy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rewitalizacja zabudowy przy Urzędzie Gminy Rawa Mazowiecka – rozbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy	
Odniesienie do celów	2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
Uzasadnienie	Od kilku lat Gmina boryka się z problemem braku powierzchni w celu sprawnej obsługi mieszkańców, zgodnie z najwyższymi standardami. Ponadto, zapewnienie reżimu sanitarnego w czasie pandemii musi odbywać się kosztem organizacji pracy a tym samym, jej jakości i efektywności.
Opis	W ramach zadania zostanie wybudowany nowy budynek użyteczności publicznej w miejscu istniejącej niewielkiej kamienicy, która z uwagi na fatalny stan techniczny, zagrażający życiu i bezpieczeństwu, musi zostać rozebrana. Obiekt ten stanowi własność Gminy i zgodnie z Programem Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka znajduje się na obszarze zdegradowanym. Nowy budynek zostanie połączony

	z istniejącym budynkiem Urzędu Gminy i będzie dostosowany dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym ruchową oraz intelektualną.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Przebudowa budynku po dawnej szkole w Kaleniu na budynek mieszkalny

Odniesienie do celów	2.1.4. Rozwój mieszkalnictwa komunalnego
Uzasadnienie	Od wielu lat Gmina zмага się z problemem niewystarczającej liczby mieszkań komunalnych. Powoduje to brak możliwości wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej w wyniku siły wyższej np. pożar.
Opis	W ramach zadania planowana jest kompleksowa przebudowa budynku po dawnej szkole w Kaleniu dla potrzeb stworzenia mieszkań socjalnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zagórz

Odniesienie do celów	3.1.2. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Gospodarka wodna jest nieodłącznym elementem życia i rozwoju nowoczesnego społeczeństwa, a racjonalne gospodarowanie wodą wyrażające się m.in. w jej oszczędzaniu oraz dążeniu do realizacji długofalowych usług wodnych – jednym z podstawowych czynników warunkujących zrównoważony rozwój. Stacja uzdatniania wody zapewnia wodę pitną dla mieszkańców kilku miejscowości oraz stanowi zaopatrzenie dla celów p.poż.
Opis	Inwestycja obejmuje swym zakresem rozbudowę SUW poprzez budowę kompletnej stacji uzdatniania z infrastrukturą towarzyszącą bez przerwy w pracy istniejącej stacji, która zostanie wyłączona z eksploatacji po uruchomieniu nowego ciągu technologicznego.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Przebudowa oczyszczalni ścieków

Odniesienie do celów	3.1.2. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Inwestycja jest niezbędna w celu zapewnienia wysokich standardów jakości ścieków oczyszczonych, zgodnym z aktualnym stanem prawnym. Realizacja projektu będzie oddziaływać pozytywnie na korzyści społeczno-ekonomiczne takie jak m.in. poprawa stanu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, zmniejszenie marginalizacji terenów wiejskich, poprawa standardu życia mieszkańców obszarów wiejskich,

	poprawa stanu infrastruktury technicznej.
Opis	Zakres planowanych prac obejmuje kompleksową rozbudowę i modernizację infrastruktury istniejącej oczyszczalni ścieków.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Wymiana azbestowych odcinków wodociągów

Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Gmina jest zwodociągowana niemalże w 100%, jednakże z uwagi na fakt, iż część odcinków jest zbudowana z wykorzystaniem rur cementowo-azbestowych i w związku ze szkodliwością azbestu dla zdrowia człowieka i środowiska naturalnego, niezbędne jest przeprowadzenie modernizacji ww. odcinków.
Opis	W ramach projektu planowane jest przeprowadzenie prac budowlanych mających na celu całkowitą wymianę odcinków wodociągów zbudowanych z wykorzystaniem azbestu.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej

Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Gospodarka wodno- ściekowa jest niezwykle ważnym elementem zapewnienia wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług. Wpływ na jakość życia będzie widoczny i przyczyni się do rozwoju społeczno- gospodarczego całej Gminy. Projekt wpłynie również na ochronę środowiska naturalnego.
Opis	W ramach zadania planuje przeprowadzenie prac budowlanych mających na celu rozbudowę sieci wodociągowej (w szczególności do nowych zabudowań) oraz sieci kanalizacji sanitarnej.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków będzie wspierana szczególnie w przypadku zabudowy rozproszonej gdzie wykonanie sieci kanalizacji jest niemożliwe z przyczyn technicznych lub ekonomicznych. Realizacja zadania wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców oraz ochronę środowiska naturalnego.
Opis	W ramach zadania planuje się (z pomocą środków zewnętrznych) wykonanie kompleksowych robót budowlanych mających na celu budowę nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.
---------------------	---

Budowa zaplecza technicznego w postaci budynku magazynowo-gospodarczego dla potrzeb gospodarki komunalnej, utrzymania dróg oraz GZEWIK.

Odniesienie do celów	2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
Uzasadnienie	W chwili obecnej służby porządkowe i komunalne korzystają z pomieszczeń zlokalizowanych w budynku przeznaczonym do rozbiórki znajdującym się w sąsiedztwie budynku Urzędu Gminy. Stan techniczny obiektu nie zapewnia bezpieczeństwa osób tam przebywających ani wystarczającego zabezpieczenia przed kradzieżą znajdującego się tam sprzętu.
Opis	W ramach zadania planuje się wykonanie kompleksowych robót budowlanych mających na celu budowę budynku magazynowo-gospodarczego.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Zwiększenie efektywności energetycznej na terenie Gminy

Odniesienie do celów	3.1.5. Poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka
Uzasadnienie	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i Gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO₂, likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie Gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	Planowane projekty obejmować będą wymianę oświetlenia na technologię LED, głęboką termomodernizację, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, zgodnie z zaleceniami wynikającymi z przeprowadzonych audytów energetycznych. Planowane prace będą dotyczyć w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie. Ponadto, w ramach zadania planuje się realizację inwestycji w zakresie

	rozwoju elektromobilności na terenie Gminy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Zagospodarowanie terenu przy obiektach użyteczności publicznej	
Odniesienie do celów	2.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
Uzasadnienie	W przeciągu ostatnich kilku lat na terenie Gminy Rawa Mazowiecka zostało wybudowanych/zmodernizowanych kilka świetlic wiejskich pełniących funkcje integracyjne i kulturalne. Aby w pełni wykorzystać potencjał tych miejsc niezbędne jest atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni znajdującej się wokół tych obiektów i wyposażenie jej w urządzenia małej architektury czy tablice edukacyjne.
Opis	Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie terenów w pierwszej kolejności przy obiektach dawnej szkoły w Rossosze i OSP w Nivnej poprzez m.in. urządzenie terenów zieleni, placów zabaw, plenerowych siłowni, baz edukacyjnych oraz montaż obiektów małej architektury.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa świetlicy w miejscowości Podlas	
Odniesienie do celów	2.1.1. Rozwój miejsc integracji społecznej
Uzasadnienie	Dzięki realizacji projektu nastąpi odnowa lokalnej tradycji i kultury. Mieszkańcy chętniej będą uczestniczyli w zajęciach kulturalnych. Gmina stanie się przyjazna i ciekawa dla turystów zainteresowanych lokalnymi tradycjami. Odnowa tradycji ma również duży wpływ na promocję lokalnych przedsiębiorstw, które opierają swoją działalność o lokalne wyroby.
Opis	W ramach przewidzianych działań Gmina zakłada budowę nowego obiektu wraz z wyposażeniem.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa/rozbudowa boisk sportowych/rekreacyjnych	
Odniesienie do celów	2.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
Uzasadnienie	Na terenie Gminy funkcjonuje pięć klubów sportowych, które są głównymi inicjatorami aktywności fizycznej na terenie danych sołectw i okolicznych miejscowości. W podejmowane przez siebie inicjatywy sportowo-rekreacyjne angażują zarówno dzieci, młodzież jak i osoby dorosłe w tym seniorów. Niestety, na terenie Gminy infrastruktura sportowa nie jest w pełni rozwinięta i można dostrzec widoczne braki w tym zakresie. W najbliższych latach Gmina planuje realizację inwestycji, których celem jest rozbudowa boiska gminnego w miejscowości Wołucza, budowa kompleksu boisk przy Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej i Konopnicy oraz budowę boiska

	zielonego w Kurzeszynie
Opis	W ramach zadania zostaną wykonane prace budowlane w zakresie budowy nowych/modernizacji istniejących boisk sportowych/rekreacyjnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Remont Szkoły Podstawowej w Starej Wojskiej

Odniesienie do celów	2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
Uzasadnienie	Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej jest ostatnią z pięciu szkół z terenu Gminy, która wymaga przeprowadzenia gruntownych prac remontowych. Stan techniczny obiektu wymaga interwencji celem dostosowania do obowiązujących norm budowlanych i p.poż. Stworzenie warunków nauki na miarę XXI wieku jest jednym z zadań i priorytetów Gminy w najbliższych latach.
Opis	W ramach zadania zostaną wykonane kompleksowe prace budowlane obiektu.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rozwój zrównoważonej turystyki

Odniesienie do celów	3.1.4.Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych
Uzasadnienie	Jednym z „powodów do dumy” wskazanych przez mieszkańców w przeprowadzonym badaniu ankietowym jest bogactwo przyrodnicze i walory krajobrazowe. To właśnie one w dużej mierze stanowią o atrakcyjności turystycznej Gminy Rawa Mazowiecka. Dbając o zrównoważony rozwój Gminy, należy podejmować działania które z jednej strony przyczynią się do rozwoju turystyki na terenie Gminy a z drugiej zapewnią ochronę obszarów cennych przyrodniczo.
Opis	W ramach podejmowanych działań będą realizowane zadania promujące i rozwijające m.in. turystykę aktywną, ekologiczną, edukacyjną czy rodzinną. Planuje się zarówno wytyczanie i znakowanie szlaków wraz z towarzyszącą infrastrukturą jak również działania miękkie w postaci materiałów promocyjnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Projekty społeczne „miękkie”

Cyfrowa Gmina	
Odniesienie do celów	3.1.3. Wsparcie rozwoju infrastruktury teleinformatycznej
Uzasadnienie	Cyfryzacja życia jest faktem i nie da się już dziś funkcjonować w wielu obszarach bez dostępu do Internetu. Szereg spraw może być już załatwianych zdalnie. Jednak część społeczeństwa nadal czuje się wykluczona cyfrowo.
Opis	W ramach podejmowanych działań będą realizowane szkolenia, doradztwo dla seniorów, niepełnosprawnych, wykluczonych cyfrowo. Planuje się doposażenie jednostek gminnych w sprzęt, a jeśli programy pomocowe to umożliwić być może także wsparcie zakupu urządzeń dla mieszkańców, którzy sami nie są w stanie ponieść takiego wydatku. Założeniem jest, aby podnieść jakość wyposażenia jeśli chodzi o urządzenia cyfrowe, o komputery, oprogramowanie i jakość usług elektronicznych oferowanych mieszkańcom. W ramach zadania planuje się również wsparcie dla inwestycji polegających na rozbudowie sieci światłowodowej poprzez ułatwianie kontaktu z mieszkańcami oraz działania w ramach systemu wsparcia dla przedsiębiorców.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Pofolkuj sobie!	
Odniesienie do celów	2.1.7. Ochrona i wzmocnienie wartości dziedzictwa kulturowego
Uzasadnienie	Celem działań jest poznawanie własnego dziedzictwa kulturowego, szacunek wobec tradycji, wspieranie kultury ludowej, pogłębianie wiedzy o gminie i jej historii (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży). Skutkować to będzie również silniejszą więzią z gminą oraz lokalną społecznością.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań mających na celu ochronę, wzmocnienie ale również promocję dziedzictwa kulturowego Gminy Rawa Mazowiecka. W zależności od potrzeb mogą to być publikacje (w tym w wersji audio i wideo), doposażenie zespołów ludowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz organizacji kultywujących i promujących dziedzictwo kulturowe jak również organizacja (udział) szkoleń czy wydarzeń promocyjnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Markowa Gmina	
Odniesienie do celów	2.1.8. Budowa marki lokalnej Gminy
Uzasadnienie	Marka Gminy jest spójnym i konkretnym komunikatem o gminie. Na etapie opracowywania „Planu działania w zakresie turystyki w Gminie Rawa Mazowiecka do 2025 roku” została zdiagnozowana potrzeba

	budowy marki Gminy, czyli znaku słowno – graficznego charakteryzującego i opisującego obszar Gminy oraz proponowane w nim produkty, usługi i inicjatywy. Ideą i celem marki lokalnej jest także (a nawet przede wszystkim) zacieśnienie więzów między mieszkańcami skupionymi wokół Nowej Wspólnej Idei Rozwoju.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań mających na celu budowę, wdrożenie oraz wzmocnienie i wszechstronną promocję marki lokalnej Gminy Rawa Mazowiecka.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, KSOW, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Szkoła na piątkę z plusem! Doposażenie szkół, organizacja zajęć dodatkowych oraz podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej

Odniesienie do celów	2.1.6.Wzmocnienie jakości edukacji w szkołach na terenie Gminy
Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego. Nauczanie eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się. Ponadto, mając na uwadze wyniki egzaminów ośmioklasisty, należy podjąć działania mające na celu podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej.
Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia. Są to m.in.: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Gminna strefa inwestycji	
Odniesienie do celów	1.1.1. Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców 1.1.2. Stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej
Uzasadnienie	Mając na uwadze stagnację gospodarczą Gminy Rawa Mazowiecka, należy podjąć działania, których celem będzie zachęcenie potencjalnych inwestorów do lokowania firm na terenie Gminy.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań mających na celu stworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla przedsiębiorców (na poziomie Urzędu Gminy) oraz stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej (w porozumieniu z właścicielami terenów inwestycyjnych). W dużej mierze będą to działania miękkie takie jak konferencje, szkolenia i działania informacyjno-promocyjne (w tym również podnoszące kompetencje pracowników Urzędu Gminy w zakresie współpracy z przedsiębiorcami) ale również planuje się realizację projektów inwestycyjnych związanych z rozwojem strefy przemysłowej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rolnictwo. To się opłaca.	
Odniesienie do celów	1.1.3. Promocja specjalizacji produkcji w oparciu o lokalne zasoby 1.1.4. Zwiększenie udziału alternatywnych źródeł dochodu w gospodarstwach rolnych
Uzasadnienie	Ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni 1- 5 ha. Taka sytuacja rzutuje na relatywnie niską towarowość rolnictwa, co z kolei wpływa na słabą kondycję ekonomiczną gospodarstw. Z tych też względów niezbędne jest tworzenie na obszarach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem tj. w usługach, drobnym przetwórstwie oraz agroturystyce, która ma duże szanse rozwoju na terenie Gminy. Konieczne wydają się także działania zmierzające do działań związanych z poprawą struktury obszarowej gospodarstw, zwiększaniem skali współpracy, wsparciem specjalizacji produkcji rolnej, zwiększeniem stopnia mechanizacji i automatyzacji w gospodarstwach, w tym wdrażanie modelu rolnictwa precyzyjnego, które przynosi korzyści zarówno dla samego gospodarstwa, jak i środowiska naturalnego.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań informacyjno-promocyjnych w ww. zakresie, również w postaci szkoleń, konferencji oraz wyjazdów studyjnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

RAWA – rozwój, animacja, wiedza, aktywizacja	
Odniesienie do celów	1.1.5. Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo
Uzasadnienie	Jak wynika z danych opublikowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, można wyróżnić na sześć grup osób, które mogą wymagać dodatkowego wsparcia w wejściu na rynek pracy tj.

	osoby długotrwale bezrobotne, osoby do 30 roku życia, osoby bez kwalifikacji zawodowych, osoby powyżej 50 roku życia, osoby bez doświadczenia zawodowego oraz osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia.
Opis	Planowane jest podejmowanie kompleksowych działań (w tym nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami z terenu Gminy) aktywizujących ww. grupy osób w taki sposób aby po zakończeniu wsparcia podjęły zatrudnienie. Działania, jakie mogą zostać podjęte (w zależności od możliwości dofinansowania) to: poradnictwo zawodowe, Indywidualny Plan Działania, wsparcie psychologiczne, kursy zawodowe/ szkolenia, doradztwo w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Gmina równych szans	
Odniesienie do celów	2.1.5. Rozwój miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności
Uzasadnienie	Rozwój różnych form opieki nad osobami zależnymi, takimi jak: małe dzieci, osoby z niepełnosprawnościami oraz seniorzy, pozwoli opiekunom tych osób powrócić na rynek pracy.
Opis	W ramach przewidzianych działań Gmina zakłada dalsze wsparcie funkcjonujących placówek tj. Klub Seniora oraz Dom Dziennego Pobytu.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rezultaty i efekty planowanych działań

Rezultaty przewidzianych zadań zostały uporządkowane w formie otwartego katalogu, który będzie mógł być uzupełniony w zależności do ustalonych wskaźników w ramach programów operacyjnych wdrażanych w nowej perspektywie. Weryfikacja wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana analizie w ramach monitoringu.

Wartość bazową 2022 określa się do stanu sprzed realizacji, dlatego też przyjęto, że wartość ta dla potrzeb strategii jest równa zero. Z uwagi na okres przygotowywania dokumentu i fakt, że część projektów jest w fazie koncepcyjnej lub projektowej nie jest możliwe precyzyjne wpisanie wartości docelowej. Dlatego też wartość docelowa wskaźnika nie może zostać skwantyfikowana w wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika na moment zakończenia rzeczowej realizacji projektu. Posłużono się opcją opisową. Wartość liczbowe będą uzupełnione już na etapie docelowym opracowywania wniosków o dofinansowanie i projektów technicznych.

Cel operacyjny	Realizacja celu			
	Wskaźniki	Postęp	Mierniki	Źródło weryfikacji
Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjał Gminy	1. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych	wzrost	sztuka	dane UG (Urzędu Gminy)
	2. Liczba zorganizowanych spotkań z przedsiębiorcami	wzrost	sztuka	dane UG
	3. Liczba przygotowanych ofert inwestycyjnych	wzrost	sztuka	dane UG
	4. Liczba zorganizowanych szkoleń	wzrost	sztuka	dane UG
	5. Liczba zorganizowanych wyjazdów studyjnych	wzrost	sztuka	dane UG
	6. Liczba nowych działalności gospodarczych	wzrost	sztuka	dane UG
	7. Liczba osób nieaktywnych zawodowo, które podjęły zatrudnienie	wzrost	osoba	dane UG
Wielowymiarowe wzmocnienie kapitału społecznego	8. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów integracji społecznej	wzrost	sztuka	dane UG
	9. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	wzrost	sztuka	dane UG
	10. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	wzrost	sztuka	dane UG
	11. Liczba powstałych mieszkań komunalnych	wzrost	sztuka	dane UG
	12. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych miejsc opieki dla dzieci do lat 3	wzrost	sztuka	dane UG
	13. Liczba wspartych miejsc opieki dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności	wzrost	sztuka	dane UG
	14. Liczba wyposażonych szkół	wzrost	sztuka	dane UG
	15. Liczba nauczycieli poszerzających i podnoszących kwalifikacje	wzrost	sztuka	dane UG
	16. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w projektach edukacyjnych	wzrost	sztuka	dane UG
	17. Liczba projektów edukacyjnych realizowanych na terenie Gminy	wzrost	sztuka	dane UG

	18. Liczba wspartych organizacji (zespołów ludowych, KGW, organizacji pozarządowych) działających na rzecz dziedzictwa kulturowego	wzrost	sztuka	dane UG
	19. Liczba wydarzeń i kampanii promujących dziedzictwo kulturowe	wzrost	sztuka	dane UG
	20. Liczba wydarzeń i kampanii promujących markę Gminy Rawa Mazowiecka	wzrost	sztuka	dane UG
Zrównoważony rozwój przestrzenny	1. Długość wybudowanych / zmodernizowanych dróg	wzrost	km	dane UG
	2. Długość wybudowanych ścieżek rowerowych ciągów pieszych oraz pieszo-jezdných	wzrost	km	dane UG
	3. Długość wybudowanych chodników	wzrost	km	dane UG
	4. Liczba przebudowanych Stacji Uzdatniania Wody	wzrost	sztuka	dane UG
	5. Liczba przebudowanych oczyszczalni ścieków	wzrost	sztuka	dane UG
	6. Długość zmodernizowanych odcinków wodociągów	wzrost	km	dane UG
	7. Długość wybudowanej sieci wodociągowej	wzrost	km	dane UG
	8. Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	wzrost	km	dane UG
	9. Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	wzrost	sztuka	dane UG
	10. Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła na ekologiczne	wzrost	sztuka	dane UG
	11. Liczba wybudowanych / zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	wzrost	sztuka	dane UG
	12. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	wzrost	sztuka	dane UG
	13. Wielkość niskoemisyjnego taboru transportowego	wzrost	sztuka	dane UG
	14. Liczba gospodarstw podłączonych do sieci gazowej	wzrost	sztuka	dane GUS
	15. Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	wzrost	tona	dane UG

Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023- 2030 r. z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim

L.p.	Nazwa dokumentu	Charakterystyka zgodności
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych, jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership): Ludzie (People) Nie pomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów. Planeta (Planet) Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska naturalnego, a poprzez to osiągnięcie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa. Dobrobyt (Prosperity) Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy

		i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym przestawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast. Pokój (Peace) Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek. Partnerstwo (Partnership) Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.
2.	Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027	Cele polityki spójności na lata 2021 – 2027: 1. Inteligentniejsza Europa (innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza) 2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem) 3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK) 4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych) 5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne. 2 cele horyzontalne: - Budowanie potencjału administracyjnego - Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie).
3.	Europejski	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa

	Zielony Ład (EU Green Deal)	strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do 2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii. Europejski Zielony Ład składa się z 10 założeń: 1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego; 2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym do marca 2020 r.; 3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych; 4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej; 5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej; 6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne; 7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu; 8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.; 9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T; 10. Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r .
--	---	---

4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu. Cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)	KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie

		programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. 1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska. 2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych. 3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego. 4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek. 5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach. 6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami. 7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych. 8. Cele główne i cele szczegółowe polityki regionalnej Cel główny KSRR: Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzy warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym <pre> graph TD C1[Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym] C2[Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych] C3[Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie] C1 --> I1[1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo - wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją] C1 --> I2[1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze] C1 --> I3[1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska] C1 --> I4[1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych] C1 --> I5[1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów] C2 --> I6[2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego] C2 --> I7[2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym] C2 --> I8[2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach] C3 --> I9[3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem] C3 --> I10[3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym] C3 --> I11[3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych] C3 --> I12[3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej] </pre>
6.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.	Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

		Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań: • budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce; • poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym; • zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego); • poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; • ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko; • poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
7.	Polityka energetyczna Polski do 2040 r.	W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji. Główne filary strategii⁹ I filar Sprawiedliwa transformacja II filar Zeroemisyjny system energetyczny III filar Dobra jakość powietrza
8.	Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. W Strategii wskazano trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej: • Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka, • Obywatelskie społeczeństwo równych szans, • Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

⁹ Polityka energetyczna Polski do 2040 r.: Biuletyn Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska (mos.gov.pl).

Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030
z celami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Cele Strategii rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka	Cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego
Konkurencyjna i odporna gospodarka Gminy Rawa Mazowiecka	▪ podnoszenie jakości kapitału ludzkiego ▪ wsparcie rozwoju MŚP ▪ rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności
Gmina Rawa Mazowiecka. Dobre miejsce do życia.	▪ rozwój kapitału społecznego ▪ ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego
Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń Gminy Rawa Mazowiecka	▪ poprawa jakości powietrza ▪ ochrona i kształtowanie krajobrazu ▪ zwiększenie dostępności transportowej ▪ nowoczesna energetyka w województwie ▪ racjonalizacja gospodarki odpadami ▪ zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych

System wdrażania strategii

Realizacja, monitoring i ewaluacja

Strategia rozwoju jest dokumentem, który należy na bieżąco monitorować, ewaluować i, jeżeli zajdzie taka konieczność, aktualizować, tak aby przez cały okres jej wdrażania dokumenty nie traciło swojej aktualności i przydatności.

System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań poszczególnych komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;

- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Celem przeprowadzania monitoringu jest weryfikacja danych odnośnie realizacji celów operacyjnych i dokonywanie bieżących korekt w procesie wdrażania zadań, podczas gdy w przypadku ewaluacji chodzi o formułowanie wniosków i rekomendacji mogących posłużyć udoskonalaniu założeń, jak i innych działań, które będą prowadzone w przyszłości. Ewaluacja dostarcza informacji potrzebnych do rozwiązywania problemów, które nie mogą zostać zdiagnozowane jedynie w oparciu o monitoring¹⁰.

Ewaluacja to obiektywna ocena rezultatu wdrażania strategii, której celem jest dostarczenie rzetelnych i przydatnych informacji, służących wsparciu procesu decyzyjnego. Celem systemu monitorowania i ewaluacji jest:

- ocena skuteczności strategii;
- wczesne ostrzeżenie przed zagrożeniami;
- wykrywanie zbliżania się do momentów, w których następuje konieczność zmiany drogi rozwoju Gminy;
- dostarczenie informacji niezbędnych do ewaluacji i w konsekwencji podjęcia decyzji o aktualizacji całej strategii lub niektórych jej części.

Zakres monitorowania i ewaluacji obejmuje:

- realizację strategii,
- ocenę stopnia osiągnięcia celów operacyjnych,
- czynniki rozwojowe wewnętrzne i w otoczeniu, które w istotny sposób oddziaływały na dotychczasową realizację strategii i wpływają na ewentualną potrzebę jej aktualizacji.

Przyjęty w Gminie Rawa Mazowiecka system składa się z dwóch części składowych tj.:

1) Monitoringu

obejmującego zbieranie i selekcjonowanie informacji, wskazanie jednostek odpowiedzialnych za pozyskiwanie, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędnych do wyliczania wskaźników monitoringu. Ważne jest, aby informacje były zawsze aktualne, uporządkowane i dostępne dla zainteresowanych. Monitoring realizacji poszczególnych celów operacyjnych odbywać się będzie w oparciu o przypisane do nich mierzalne wskaźniki.

2) Ewaluacji

obejmującej ocenę i interpretację zgromadzonych w podsystemie monitoringu danych. Podstawę ewaluacji stanowią będą dane pochodzące z monitoringu, tj. systematycznego badania procesu wdrażania strategii oraz efektów podejmowanych działań. Sprawnie

¹⁰ Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej.

funkcjonujący i odpowiednio zaplanowany system monitoringu jest podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie ewaluacji strategii.

Źródła finansowania

Fundusze unijne w nowej perspektywie pomogą wzmocnić polską gospodarkę, ale przede wszystkim umożliwią szybsze wyjście z kryzysu wywołanego przez pandemię koronawirusa. Środki finansowe zostaną zainwestowane w rozwój, infrastrukturę, cyfryzację, środowisko, edukację, rolnictwo, zdrowie oraz tworzenie nowych miejsc pracy. Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027 stwarza duże możliwości realizacji celów zawartych w strategii poprzez pozyskiwanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Okolo 60 % funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40 % otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Pieniądze na programy regionalne podzielono według algorytmu opartego na danych statystycznych, między innymi na liczbie ludności i PKB na mieszkańca. Z kolei środki z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji zostaną skierowane na łagodzenie skutków transformacji do gospodarki neutralnej dla klimatu. Skorzystają z niego województwa: śląskie, małopolskie, dolnośląskie, wielkopolskie, lubelskie i **łódzkie**.

Fundusze UE dla regionów¹¹

Województwo	Kwota na program regionalny (mln euro)	Kwota dla województwa program regionalny + FST + Program dla Polski Wschodniej (mln euro)
Dolnośląskie	1 673 416 820	2 229 416 820
Kujawsko-Pomorskie	1 753 423 961	1 753 423 961
Lubelskie	2 272 912 292	2 938 912 292
Lubuskie	861 468 297	861 468 297
Łódzkie	2 291 959 172	2 635 959 172
Małopolskie	2 320 280 381	2 567 280 381
Mazowieckie	2 009 926 510	2 427 926 510
Opolskie	920 999 577	920 999 577
Podkarpackie	2 181 366 023	2 599 366 023
Podlaskie	1 251 205 913	1 669 205 913
Pomorskie	1 674 092 590	1 674 092 590
Śląskie	2 792 340 098	4 858 340 098

¹¹ Fundusze unijne dla regionów - rezerwa podzielona po rozmowach z marszałkami województw - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (funduszeunijne.gov.pl)

Świętokrzyskie	1 403 141 203	1 821 141 203
Warmińsko-Mazurskie	1 731 096 820	2 149 096 820
Wielkopolskie	1 670 869 290	2 057 869 290
Zachodniopomorskie	1 611 209 396	1 611 209 396
RAZEM	28 419 708 343	34 775 708 343

Poza budżetem własnym przewidzianym na inwestycje do dyspozycji Gminy i pozostałych interesariuszy będą fundusze strukturalne, w tym **Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027**, czyli program, który będzie stanowił podstawowy dokument, określający kierunki wykorzystania środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w województwie łódzkim. Region planuje wspierać szeroki zakres działań przy wykorzystaniu Funduszy Europejskich, obejmujący m.in.:

- działalność B+R,
- inwestycje w MŚP,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- efektywność energetyczną,
- zrównoważony transport,
- adaptację do zmian klimatu,
- gospodarkę wodną,
- bioróżnorodność,
- gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- zatrudnienie,
- dostęp do usług społecznych,
- włączenie społeczne,
- rozwój umiejętności i kompetencji,
- działania z zakresu turystyki, kultury i rewitalizacji.

Ponadto środki będą dostępne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. W jej ramach będzie wdrażany w nowym okresie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto zrównoważony rozwój obszarów wiejskich będzie wspierany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania. Nowe działania w ramach WPR będą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego oraz ocenie jego oddziaływania na klimat i środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony.

Planowane programy w latach 2021 – 2027¹²

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Pieniądze z Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego będą inwestowane między innymi w poprawę sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie opieki nad dziećmi, edukację i zdrowie. Celem FERS będzie poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowanie z FERS trafi także na zwiększenie dostępności opieki żłobkowej. FERS będzie koncentrował się także na jakości edukacji, w tym kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego. W obszarze zdrowia, podobnie jak w obecnej perspektywie finansowej, priorytetem będzie przejście od opieki instytucjonalnej do opieki lokalnej. Fundusze unijne w ramach FERS wesprą także osoby starsze potrzebujące opieki oraz dzieci i młodzież z zaburzeniami psychicznymi.

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Wzrost aktywności badawczej oraz innowacyjności przedsiębiorstw, a także aktywizacja współpracy biznesu i nauki – to główne cele FENG. Budżet programu to 36 miliardów złotych. Z FENG będą mogli skorzystać przedsiębiorcy i firmy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji i instytucje finansowe. Wsparcie będzie dostępne w formie dotacji, instrumentów finansowych (kapitałowych lub gwarancyjnych) oraz instrumentów mieszanych. W programie są przewidziane trzy priorytety:

- **wsparcie dla przedsiębiorców**, czyli zapewnienie dofinansowania w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, cyfryzacji, zielonej gospodarki;
- **środowisko przyjazne innowacjom**, czyli wspieranie projektów o strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, a także wzmacnianie potencjału ośrodków innowacji takich jak akceleratory, klastry, instytucje badawcze oraz szerokie wsparcie start-upów;
- **pomoc techniczna**, czyli zapewnienie systemowego wsparcia dla potencjalnych beneficjentów poprzez realizację działań zachęcających i ułatwiających ubieganie się o środki z programu FENG, kontynuacja STEP i Innovation Coach, wspieranie beneficjentów w realizacji projektów, a także zapewnienie wsparcia administracyjnego.

¹² [Fundusze Europejskie na lata 2021-2027 - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej](#).

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Program Fundusze na Rozwój Cyfrowy jest następcą programu Polska Cyfrowa, który przez ostatnie lata wspiera cyfryzację. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego. Program będzie wspierał inwestycje z zakresu budowy, rozbudowy lub przebudowy infrastruktury telekomunikacyjnej. Szybki Internet będzie doprowadzany nie tylko do gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, ale także do urzędów, szkół, szpitali czy instytucji kultury.

Kolejnym priorytetem programu będzie zwiększenie jakości i dostępności e-usług publicznych, w tym zdrowotnych. Fundusze unijne pomogą udostępnić nowoczesne usługi cyfrowe, które pozwolą na załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców w formie elektronicznej. Działania FERC będą m.in. nakierowane na rozwój i wdrożenie nowych e-usług z obszaru zdrowia, finansów czy sprawiedliwości. Ważnym obszarem wsparcia będzie także cyfryzacja procesów administracyjnych, dzięki czemu poszerzy się zakres spraw możliwych do załatwienia online. Bardzo istotne będzie również finansowanie w nowej perspektywie cyberbezpieczeństwa.

Budżet programu to 2 miliardy euro i będzie on dostępny w formie dotacji. Z FERC będą mogli skorzystać przedsiębiorcy, administracja publiczna, podmioty lecznicze oraz instytucje kultury i systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a także organizacje pozarządowe.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko

FEnIKS będzie największym w Polsce i Unii Europejskiej programem wdrażanym z pieniędzy unijnych. Z FEnIKS będzie wspierane:

- obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym,
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne,
- dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030,
- poprawę bezpieczeństwa transportu,
- zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia,
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

FEnIKS to rozwój transportu, dostępność komunikacji zbiorowej, a także inwestycje w porty morskie, drogi wodne śródlądowe i przewozy intermodalne. Wsparciem będzie objęta modernizacja linii kolejowych oraz budowa dróg ekspresowych i krajowych, w tym obwodnic miast. W energetyce zostanie dofinansowana poprawa

efektywności energetycznej, odnawialne źródła energii i inteligentne sieci energetyczne. Dla sektora środowiska w FEnIKS planowane są działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu, inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, rozwój systemów gospodarowania odpadami oraz wsparcie dla ochrony różnorodności biologicznej. Inwestycje w kluczowych obszarach systemu ochrony zdrowia przyczynią się do wzrostu jakości usług zdrowotnych oraz większej ich skuteczności. W sektorze kultury przewiduje się działania mające na celu ochronę zabytków o światowym i krajowym znaczeniu. Ponadto ważnym aspektem jest rozwój instytucji kultury oraz wspieranie adaptacji do nowych funkcji kulturalnych i społecznych.

Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Jest to nowy instrument finansowy w ramach polityki spójności, który ma służyć zapewnieniu wsparcia obszarom borykającym się z poważnymi wyzwaniami społeczno-gospodarczymi wynikającymi z transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej. Fundusz ten ułatwi wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu, którego celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej UE do 2050 r.

Fundusz jest kluczowym narzędziem wspierania obszarów najbardziej dotkniętych skutkami transformacji w dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej oraz zapobiegania pogłębianiu się dysproporcji regionalnych. Jego główne cele to łagodzenie skutków transformacji poprzez finansowanie dywersyfikacji i modernizacji lokalnej gospodarki oraz łagodzenie negatywnych skutków dla zatrudnienia. Aby osiągnąć ten cel, fundusz wspiera inwestycje w dziedzinach takich jak łączność cyfrowa, czyste technologie energetyczne, redukcja emisji, regeneracja terenów przemysłowych, przekwalifikowanie pracowników i pomoc techniczna. Instrument będzie wdrażany zgodnie z zasadami zarządzania dzielonego, co oznacza ścisłą współpracę z władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi. Województwa objęte funduszem muszą przygotować i przedstawić terytorialne plany sprawiedliwej transformacji. W planach tych określają konkretne obszary interwencji w oparciu o gospodarcze i społeczne skutki transformacji. Plany te muszą w szczególności uwzględniać spodziewaną utratę miejsc pracy i transformację procesów produkcyjnych zakładów przemysłowych o najwyższej intensywności emisji gazów cieplarnianych.

Załącznik – Diagnoza społeczno – gospodarcza i przestrzenna Gminy